sosyal adalet

14 MAYIS 1963 SALI

HAFTALIK SİYASİ GAZETE

YIL 1 SAYI 9 FİATI 1 LİRA

Mehmet Ali AYBAR

DÜNYA VE TÜRKİYEDE DURUM

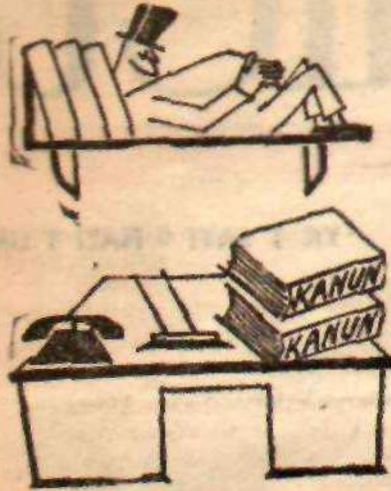
İŞLER YOLUNDA MI?

Basında Tröst

Meselelerimizin Asıl Çözüm Yolu

Prof. Sadun AREN

KANUNLARIMIZ TAM TATBİK EDİLMİYOR

Bir memlekette hükûmetin varlığını veya yokluğunu gösterecek olan yegâne husus, hükûmetin çıkarmış olduğu kanunların üzerinde titizlikle durarak harfiyyen tatbik etmesidir. *Çıkarılmış olan kanunların* üzerinde titizlikle durulmayarak tatbik edilmek istenen bir memlekette, hükûmetin varlığından bahsedilemez. Şimdiye kadar bütün hükûmetler, çıkardıkları kanunları tam tatbik etmedikleri için aziz vatanımız Türkiyeyi sosyal *ve ekonomik* gelişmelerden mahrum etmiş ve bu hâle düşürmüşlerdir. Bayram Ceridesini elime aldığım zaman, hükûmetin yeni bir İş Kanunu tasarısı hazırladığını ve bu tasarının esaslarını açıkladığını okudum. Yeni kanun, eskisine nazaran bazı yenilikler getirmektedir. Çok güzel. Fakat bu kanun tasarısı mecliste kabul edilipte tatbikat sahasına girdiği zaman, *eski kanun gibi üzerinde titiz*likle durulmayarak tatbik edilecek olursa, hiç bir kıymeti kalmaz. Çünkü işçi hakları korunmayan bir memlekette sanayi gelişemez. Bir memleketin sanayiini geliştiren o canlı motorlardır.

Bugün İş Kanunu kapsamına giren yüzlerce atölyelerde çalışan binlerce işçi kardeşlerimiz, kanunun titizlikle, tatbik edilmemesi sebebiyle, kanuni haklarından mahrumdurlar. Kanun koyanlar İş Kanununun işçilere duyurulması hususunda bir zemin hazırlamalıdır. Çünki işçilerimizin ekseriyeti ümmidir. İşçilerimiz, haklarının neler olduğunu bilmezlerse, bu hakikatlar onlara öğretilmezse, patronlar kendi şahsi çıkarlarını nazara alarak, işlerin ümmiliğinden istifade ederek, sömürmelerine devam ederler.

Hasan Gazi ARPAÇ

SOSYAL ADALET

HAFTALIK SİYASİ GAZETE

13 MAYIS 1963 YIL: 1, SAYI: 9

İmtiyaz Sahibi: Cemal Hakkı SELEK

Yazı İşleri Müdürü: Turhan TÜKEL

İDAREHANE: Cağaloğlu, Molla Fenari Sokak. No. 30—32 (Vatan Matbaası) Tel: 22 93 15

FİYATI : 100 Kuruş.

ABONE : 3 Aylık 10 Lira,
6 Aylık 20 Lira,
1 Yıllık 40 Lira,

Yurt dışı abonelerde posta ücreti abone bedeline eklenir

İLÂN: Beher Sütunda Santimetresi 25 liradır. Renkli ilânlar özel tarifeye tâbidir.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER: Vatan Matbaası — İSTANBUL

Doğru söylemek güçlüğü

Bazı bakanlarımızın halka gerçeği konuştuğu, az da olsa, görülmeye başladı. Başka çıkar yol da kalmadı artık. «Mızrak çuvalda gizlenmez.» «Güneş Balçıkla sıvanmaz», derler. Yıllarca gerçekleri halkın gözünden saklaya saklaya, halkı, *kandıra kandıra. yöneticiye olan güven duygularını ezdik* halkın güvenini yitirdik.

Sayın Milli Eğitim Bakanı Ş.R. Hatipoğlu, kendi konusunda suçluları bize işaret ediyor; «Eski hesapsızlıkların hesabı şimdi bahtsız bir Milli Eğitim Bakanı olarak benden soruluyor.» diyor.

Milli Eğitim Bakanı bahtsız olmaya bahtsız. Ama bu bahtsızlığı kendine eski devrin hesabının sorulmasından gelmiyor, bizzat kendinin de eskiler gibi bir düşünce ve davranışa sahip olmasından geliyor. Tıpkı onlar gibi halka karşı doğru konuşmamaktan dolayı bir sorumluluk duymuyor, onlar gibi halkı *oyalamadan haz duyuyor, onlar gibi halka karşı az saygısı var.* Gene onlar gibi çevresine halka karşı olan kimseleri toplamış, işleri öyle yürütmeye çalışıyor. Milli Eğitimin köşebaşlarını karanlık ve kanunsuz bir düzenin savunucusu olan kimselerin temsilcilerine ayırmış. İşte onun bahtsızlığı buradan geliyor. Tarihin akışına karşı gelmeye çalışan kimseleri Milli Eğitim Bakanlığına toplamasından, devrimci kimselerden köşe bucak kaçmasın*dan, onların vatan ve halk severlik duygularından kuşkulanma*sından geliyor. Daha başka bahtsızlığı, bizzat kendinin gerçeklerden korkmasından geliyor.

Gazetelerden okuyoruz Ş. R. Hatipoğlu, 21 Nisan 1963 günü Demirci ilçesinden halka: «1965 yılında Türkiye'de okula gitmiyen çocuk kalmayacaktır 1963 yılında 260 milyon eğitim için yatırım yaptık.» diyor. Ve İzmir'e doğru yola çıkıyor, Bornova'ya geldiği zaman: «1972 de Türkiye'de okul çağına gelen hiç bir çocuk okul dışında kalmayacaktır.» diyor. Bu iki demeç arasında sadece iki gün ve 100 - 150 Km. lik yol var. Oysa gerçek hiç te Bakanımızın dedikleri gibi değildir. Devletin sayımlarına göre durum şu:

Yıl	Okuma çağındaki çocuklar	Okula gidenler	Öğretmen	Okul binası
1955	4.676.473	1.983.086	42.171	18.727
1960	5.376.470	2.564.195	51.388	21.323
1965	6.126.500	———	——	——
1972	6.310.295	———	——	——

İşte 1961 istatistik yıllığına göre; eğitim gerçeğimiz. 51.000 öğretmenve 21.000 ilkokul ile 2.564.195 çocuğu iki, üçlü öğretimle okutluğumuz göz önüne alınırsa, on yıl sonra bu tutumla okula gitmeyen hiç bir çocuğun kalmayacağına inanmak akıl ve bilim dışı bir davranış olmaz mı?

Ali DEVRIMCI

Güneyli bir sendikacının Demirsoya açık mektubu

Anayasada işçiye tanınan hakların *yasama organınca kanunlaşma*sı esnasında işçi haklarını hükûmetin eline bırakan pazarlıkçı Sayın Seyfi Demirsoy,

Takdir buyurursun ki: İşgal etmekte bulunduğun mevki Türkiye İşçi Sendikaları konfederasyonu Türkiyede işçi çoğunluğunun ümit bağladığı bir makamdır. Oysa 8/Nisan/1963 günü Başkanlar toplantısında yaptığın konuşma bir işçi liderinin konuşmasına benzemiyordu İşverene lokavt hakkının verilmesini savunmanın işçinin yararına olmadığını pekâla biliyorsun ama her şeye rağmen Türkiye İşverenleri Sendikaları Konfederasyonu ile Ticaret ve *Sanayi'i Odaları Birliğini de* tatmin ettiğini tahmin ediyoruz.

Sen ve etrafındakiler hakiki ve ciddi işçi liderlerini iş verene tâviz vermediği için mi Anarşistlikle itham ediyorsunuz. Türk işçisinin güvendiği bu güzide liderler anarşist *değil taviz vermeyen gövdesinin ger*çek başlarıdır. Onlar Lokavtçıların ve adı işçi olupta, Lokavtı savunan liderlerin karşısında mertçe mücadele eden yiğit sendikacılardır.

İşçi vahdetini bozan lokavt savunucusu sendikacılar anarşistlerin ta... *kendileridir. Tarihsel* gelişme işçi hareketlerinin Sosyal Adalet dolayısiyle Demokratik rejimi yarattığını göstermiştir.

Her ne kadar önlemeye çalışsanızda Türk işçisinin hakiki liderleri işçi saflarında yapacakları mücadelelerle Türkiyede Sosyal Adaleti ta*hakkuk ettirecek, bunun arkasından* ATATÜRK Demokrasisi tam olarak teessüs edecektir.

Sendikaları bir sürü kayıt altına almaya matuf kanun tasarılarınında Anayasaya aykırılığını bilecek kadar tahsilin olduğunu bütün Türk işçisi bilmektedir. Türk sendikaları muhtariyetine takılacak zincirlerin pazarlıkçısı olman sendikacılık tarihimize, gelecek nesillere ibret levhası olarak intikal edecektir.

Hür dünya işçilerinin Türk işçisine yaptığı maddi ve manevi yardımlar, başında bulunduğun Türk-İş'i yazımda zikrettiğim hatalardan koruyacak miktardadır. Eğer bu kanun tasarılarının Türk işçisinin lehine çıkmasına bilgin yetmiyorsa tanınmış profesörlerimize ücreti mu*kabilinde görüş hazırlattıraydın.*

Sana tavsiyem evvelcede söylediğim gibi maksatlı değilsen kifayetsizsin çekil, çekil ki: Türk işçisi seni affetsin. Etrafındakilere gelince Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu makamları mektep değildir. Hevesli işçiler Almanyadaki Sendikacılık mektebine tahsile gönderderim. Bu ikazım dost olduğum içindir. Sendikalar için mazideki çabalarını bilmezseydim sana sadece acırdım. Sayın Demirsoy dost acı söyler Atalar sözüdür. Bunu da unutma. Hörmetlerimle..

Memur dediğiniz işçi

Niyazi YÜCESU

SOSYAL ADALET DEDİNİZ DE...

Bir gün içinde yaşadığım olayların üçünü anlatmak istiyorum.

Öğrencilerimden birini derse kaldırayım dedim. Kıpkırmızı oldu. Kara tahtanın önüne ağır ağır, ezile - büzüle geldi. *Önce hiç bir şeyin* farkında değildim. Fakat öğrenci, dersten başka bir şeyle meşgul gibiydi. Sonradan anladım, yerine nasıl döneceğini düşünüyormuş. Pantalonun arkası tamamen eskimişti. İçinden kirli - beyaz bir kilot görünüyordu. O büyüklükte bir yüzey, aşağı — yukarı yirmibeş santimlik bir kumaşla yamanabilirdi. Olup olacağı bir liralık bir kumaş... Kısaca, Sosyal Adalet parası... Ama yok ki, yok ki... Ya dizler, ya ceket? Onları hiç sormayın. Bu çocuk orta öğrenimi tamamladı diyelim. Sonra nasıl ve nerede okuyacak?

Okuldan çıkınca bakkala uğradım. Benden hemen sonra bir kadın gelmişti, sıramı ona verdim. İki yüzelli gram zeytinyağının kaç para tutacağını soruyordu. Pahalı bulduğu için almaktan vazgeçti. Kadın çıkınca bakkal öfkesini açığa vurdu:

— Zeytinyağını kesesine güvenen yesin, efendim!

Garip bir bulantı ile döndüm evime. Öğleden sonra yine dersim vardı. Baktım, çocuklar bahçede sıra *olmuşlar.. Günlük yada haftalık* öğütlerini alıyorlar.. Konuşmayı ben de dinledim. Sonunda müdür okul topluluğuna şu müjdeyi verdi:

— Derslerinizde bahsedilen sanat zevkini (!) siz de duyacaksınız (!) Memleketimiz şöhretlerinden A... *İ sinemasında çarşamba günü sizin* için, sizin seviyenize uygun temsiller verecektir. Hepiniz gitmelisiniz. Hem sizlerden alınacak bilet paralarının mühim kısmı okulumuza kalacak.

Güzel... Çocuklarda sevinç mırıltıları... *«Gideriz efendim»* diye bağrışanlar çok.. Fakat Müdürün söyleyecekleri daha bitmemişti. Elini kaldırdı, yavrular susunca devam etti:

— **Her bilet 175 kuruş...**

Daha sözünü bitirmeden çocuklar «Ooooo!..» sesleriyle cevapladılar. 175 i çok bulmuşlardı. Sayın Müdür bu saygısızlığa çok kızdı ve sözlerinin sonuna şunları ekledi:

— Bir tiyatro bundan ucuz seyredilmez. Parası olan gider tiyatroya. Kimse zorlamıyor sizi.

Evet, müdür doğru söylüyordu. Onları zorlayan kimse yoktu. Tiyatroya gidiniz, zeytinyağı yeyiniz, pantalonunuzu yenileyiniz diye zorlayan yoktu onları. Gemisini kurtaran kaptandı çünkü!..

Anlaşılıyor ki, paçavra pantalonlu öğrenci, bakkalda gördüğüm kadın, hiçbir zaman tiyatroya gidemeyecek. Çünkü zeytinyağının iki yüzelli gramı...

Azime KARAEULUT

MESELELERİMİZİN ASIL ÇÖZÜM YOLU

Prof. Sadun AREN

Türkiye'nin gerilik ve fakirlik çemberini kırarak devamlı bir kalkınma yoluna girememiş olmasının sebebi, emekçilerin yararına ve dolayısıyla herkesin şevkle çalışacağı bir idare düzeninin kurulamamış olmasıdır. Toplumsal hayatımızda bilimsel zihniyet ve usûllerin bir türlü yerleşememiş olmasının ardında yatan asıl neden budur.

Geçmişte milli varlığımızın ciddi şekilde tehlikeye maruz kaldığı zamanlarda, yaşama içgüdüsünün itişiyle toplumsal ıslahat çabaları yapılmıştır. Tanzimat ve Meşrutiyet hareketleri, Atatürk devrimleri ve nihayet 27 Mayıs, bu teşebbüslerin somut şekilleridir.

Tanzimat ve Meşrutiyet hareketleri, maalesef meselenin derinliklerine inememiş ve bu yüzden şekilde kalan bazı ıslahat hareketlerinden öteye geçememiştir. Atatürk devrinde mesele ilk defa olarak olumlu bir şekilde ele alınmış ve toplum düzenine halkın yararına bir yön verilmeğe başlanmıştır. Atatürk ilkeleri, bu yeni anlayışın ve tutumun canlı ve hatırlatıcı sembol ve ifadeleridir. Fakat Atatürk'ten sonra Atatürk ilkeleri yavaş yavaş gerçek muhtevalarından ve ruhlarından yoksunlaştırılarak anlamsız ve cansız kalıplar haline indirgenmiş ve böylece tekrar bir duraklama devrine girilmiştir.

Demokratik Parti iktidarının ilk yıllarında, bu partinin temel anlayışı ile bağdaşık olmayan, fakat o günkü şartların zorunlu kıldığı halkçı tutum toplumsal hayata bir canlılık ve ümit getirmiştir. Fakat Demokrat Parti'nin gerçek yanı olan vurgun ve yağmacılık, tesadüfi ve ârızî olan halkçılığı süratle bir kenara itmiş ve memleketi her yönü ile içinden çıkılmaz bir batağa sürüklemiştir.

27 Mayıs Devrimi ile tekrar Atatürkçülük halka yönelmiştir. Ancak korkulur ki, bu son gayret de öncekiler gibi devam etmemek ve heba olup gitmek yolundadır.

27 Mayıs Devrim hareketiyle başlayan tartışmalarda, sosyal adalet içinde, yani dengeli ve huzurlu olarak, hızla kalkınmayı sağlamak için ilk hamlede gerçekleştirilmesi zorunlu görülen başlıca reformlar şunlardı:

TOPRAK reformu, eğitim reformu, vergi reformu, tıbbın sosyalleştirilmesi, iktisadi devlet teşekkülerinin reorganizasyonu, devlet idaresinin reorganizasyonu, grev ve toplu sözleşme hakkının tesisi, iktisadî plâncılık.

Aradan üç yıl geçtikten sonra bu konularda nelerin ne kadar yapılmış olduğuna bir göz atarsak, bilânço hiç de gönül rahatlatıcı değildir. Toprak ve eğitim reformları gibi en önemli konulara hiç dokunulmamış, diğerlerinde ise Milli Birlik Komitesi'nin yaptıklarından bile geri dönülmüştür.

GERÇEKTEN, meselâ Milli Birlik Komitesi'nin ilk hamlede tesis ettiği plâncılık, bütün memleketi kavrayan yeni bir zihniyet, canlı ve hamle yönünde gelişme yerine, basit bir hesaplı hareket haline getirilmiştir. Vergi reformunda da durum aynıdır. Milli Birlik Komitesi'nin gelir vergisinde yapmış olduğu olumlu değişiklikler geri alınmış, servet beyannameleri usulü de anlamsız bir formalite haline sokulmuştur.

Devletin varidat ihtiyacını karşılamak üzere geçen Mart ayında yapılan vergi değişikliği ise, daha ziyade fakir sınıflara yüklenen vasıtalı vergilere zam şeklinde olmuştur.

İKTİSADİ Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu meselesi de gerçekten ilginç ve ibret verici bir seyir takip etmiştir. Milli Birlik Komitesi tarafından pek çok emek ve para harcanarak yerli ve yabancı uzmanlardan müteşekkil bir heyete hazırlatılmış olan raporlar ve bunlara dayanılarak kaleme alınan kanun tasarısı halen yüzüstü bırakılmıştır. İktisadi devlet teşekküllerinin iyi işlemediğinden, milletin sırtında bir yük olduklarından bu kadar yanılıp yakınıldığı göz önüne alınırsa, bunların ıslahı için bunca hazırlık yapıldıktan sonra hiçbir harekete geçilmemesini anlamağa imkân yoktur. Bu örneğe bakarak devlet teşkilâtının reorganizasyonu hakkında bir kaç gün önce bahsedilen raporun da aynı akibete uğrayacağından şüphe etmemek icap eder.

Tıbbın sosyalleştirilmesi için ilk sıralarda başlayan ciddi çalışma ve tartışmaların sonradan nasıl ortada bırakıldığı herkesin hatırındadır.

BU manzara karşısında tarihin tekerrür edeceğinden ve 27 Mayıs'ta yeşeren ümitlerin solacağından korkulur. Koalisyon iktidarı ve onu destekleyenler, temel reformların ya hiç ele alınmamakta devam edileceği veya bu konular üzerinde keskin tenkitleri önleyecek sathî ve yarım işler yapılmakla yetinileceği sanısını uyandırmaktadırlar. Son günlerde bahsedilen Toprak Reformu Kanunu da bu sanıyı kuvvetlendirmektedir. Gerçekten, gazetelerde açıklandığına göre, bu kanunun 1945'ten beri yürürlükte bulunan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'ndan hiçbir önemli farkı yoktur.

Diğer taraftan, hükûmetin son sıralarda bütün gayreti Müşterek Pazara girebilmeğe yönelmiş bulunmaktadır. Öyle görünüyor ki, şâyet Müşterek Pazara girersek bu bir başarı olarak gösterilecektir. Halbuki şunu herkes âşikâr olarak görüyor ve biliyor ki, Müşterek Pazar üyeliğinin memleketimiz için felâketli neticelerini bir an için unutsak bile, böyle bir hareketin temel meselelerimizi çözümlemekle uzaktan yakından hiçbir alâkası yoktur. Müşterek Pazar'a girsek de girmesek de, meselelerimiz aynı meselelerdir ve bunları çözümleyecek olanlar yine bizleriz.

ACABA koalisyon hükûmetlerinin temel meselelerimizi ele almak ve çözümlemek hususunda bu gevşek ve isteksiz davranışlarının sebebi nedir? Niçin meseleleri cesaretle ve süratle ele almıyorlar? Bu soruya genel olarak verilen cevap, şu veya bu partinin davranışı, ya da halkımızın kültür seviyesinin düşük oluşudur. Açıktır ki, bunlar cevap değil, fakat zavallı ve çelişmeli birer mazerettir. Çünki hepimiz biliyoruz ki, çözümlemek istediğimiz mesele zaten bunlardır. Memleketimizde birbirine düşman gruplar olmayacak ve halkımızın seviyesi yükseltilecektir.

Sorunun gerçek cevabını yukarıdaki ilk cümlemizde vermiş bulunuyoruz.

Koalisyon iktidarı, gerçek mânâsında olarak yapıcı büyük halk kitlesine, emekçi kitlelere yönelmiş ve yaslanmış değildir. O kadar değil ki, toprak reformu tasarısını ancak topraksız köylülerin Adana'da yaptıkları bir yürüyüş üzerine hatırlayabilmiştir.

FAKAT tarih tekerrür etmez. Bu kanı ile hareket eden muhafazakâr gruplar büyük hayâl kırıklığına uğrayacaklardır. Türkiye'nin ve dünyanın şartları sür'atle değişmektedir. Halkın, büyük emekçi kitlenin sessiz ve hareketsiz olduğu devirlerde, iktidar mücadelesi ve devlet idaresi, bir saray entrikası gibi yürütülebilirdi. Fakat artık bu devir arkada kaldı. Toplumsal gelişme zorunları halkı hem dillendirdi, hem de harekete getirdi. Artık 27 Mayıs öncesi metod ve zihniyetle Türk toplumunu idare etmeğe imkân yoktur. Artık idareden mevcut bünyeye intibak değil, fakat o toplumun yararına değiştirme beklenmektedir. Bugün içinde yaşadığımız siyasi huzursuzluk, yerli yabancı çıkış yolu arama çabalarının bir görüntüsüdür. Türkiye'nin şartları, gerçekten halktan yana ve halka dayanan akımları umulandan çok daha kısa zamanda, seçim yolu ile iktidara getirecektir. Ve işte ancak o zaman Türk Milleti, meseleleri bilimsel bir şekilde incelemek ve çözümlemek imkânına kavuşacak ve gene ancak o zaman önü açık ve hızlı bir kalkınma yoluna girilebilecektir. Çünki ancak o zaman Türkiye'nin kalkınması iktidardakilerin (idarecilerin) dışında moda bir kavram olmaktan çıkacak ve milletimizin nefes alıp verişi gibi bir yaşantısı olacaktır.

Basın tröstleşiyor

Geçen hafta basın meseleleriyle ilgili olarak oturum ve konferanslarda konuşanlar, Türkiye'de fikir hayatına karşı hazırlanan büyük darbe tehlikesi üstünde durdular.

«Basın konusu» üçüncü hamur kâğıt üzerindeki mürekkep lekesi gibi her geçen gün daha yayılıyor. Basının her bakımdan bir karar gününe doğru hızla ilerlediği artık herkes tarafından kabul ediliyor. Ve bütün meselelerde olduğu gibi sadece «Bu böyle devam etmez» hükmü veriliyor. Fakat; «Nasıl devam eder ya da edecek?» sorusuna kimsecikler bir cevap bulamıyor. Daha doğrusu herkesin katıldığı bir cevap bulunamıyor.

Önce gazete sahipleri anlaşamıyor. Kimisinin büyük, kimisinin küçük bir gazeteye sahip olduğu bu grup tam bir menfaat çatışması içinde. Büyükler, küçüklerin en kısa zamanda batmasını sağlayan şartları hazırlamağa; küçükler, bu büyük dalgalar karşısında suyun yüzünde kalabilmeğe çalışıyor.

Küçüğünde olsun, büyüğünde olsun çalışan fikir işçileri ekmek kapılarının daralmasını ya da büsbütün kapanmasını istemiyor. Her iktidar gibi basının fazla ağrımamasını isteyen hükûmet, yürüttüğü şekli demokrasiye toz kondurmadan seslerin azalmasını sağlamayı düşünüyor.

Basının başına geleceklerin; hürriyetin başına gelecek demek olduğunu bilen aydınlar da açık oturumlarda, konferanslarda çıkar yolun cevabını bulmağa çalışıyor. Basının derdini kendilerinin ve hürriyetlerinin derdi edinmiş olan kurumlardan üçünün geçen hafta tertip ettiği açık oturum ve konferansların konusu basın üzerine olması bir tesadüf değil. Tamamen aksine basının bugünkü durumu karşısında duyulan endişenin bir belgesidir.

Bu açık oturumlardan birincisi İstanbul Hukuk Fakültesi Fikir ve Sanat Kulübü tarafından Eminönü Öğrenci Lokalinde tertiplendi. Oturumun konusu gençlerin memleket meselelerini nasıl yakından izlediklerinin ve isabetli bir şekilde bu meselelerin üzerine eğildiklerinin bir deliliydi.

Oturuma katılacak olanlara gönderilen bildiride mesele şöyle konmuştu:

«Türkiyemizin ana sorunlarından biri de: Türk basınının bugün içinde bulunduğu durumdur. Toplumcu, emekten yana namuslu yaşama ve düşüncenin savunucusu yazarlarımıza ve yayın organlarına türlü yönlerden baskılar yapılmakta, tarihsel akışa ışık tutan bu gibi öz değerlerimizi, kendi örümcek kafalarının karanlığında boğmak istemektedirler.»

Fikir Kulübünün bu bildirisi gençler arasında gerçekten ilgi uyandırmış fakat maalesef, meselenin çözümünü bulmak üzere çağrılanların çoğu gelmemişti. Aralarında gazete patronlarının ve yaşlı yazarların bulunduğu gelmiyenler kalabalığı böyle bir tartışmaya girmek istemediklerini önceden belirtmişlerdir.

Aynı gün akşamı Başbakanın Maçkadaki evine dâvetli olan bazı gazete patronları bu konudaki fikirleriin topluluğa açıklamak yerine Başbakana söylemeği tercih etmişlerdir.

Basınla değişik yönlerden ilgili olanların katılmadıkları oturum beklenen büyük faydayı sağlıyamamış, fakat basının çilesini çekmiş üç kişi bile gerçeklerin gösterilmesine yetmiştir.

Oturumun ilk konuşmasını yapan İlhan Selçuk, bugün gerçek basın hürriyetinden bahsetmenin imkânsız olduğunu, çünkü gazetelerin çoğunun menfaat kombinezonlarına dayandığını, fikir işçilerinin mali baskılar altında bulunduklarını ve patronun ekonomik görüşüne katılmak mecburiyetinde kaldıklarını, bütün haber ajanslarının birer tröst olduklarını, bu durumda menfaat düzenlerini sağlamlaştıran tahrif edilmiş haberlerin basını kapladığını, esasen bu durumun gazete patronları tarafından da benimsendiğini açıkladı.

İkinci olarak konuşan, Basın İlân Kurumu Genel Müdürü Sabahattin Selek, Türk Basınının bir sınıflamasını yaptıktan sonra gazetelerin pek çoğunun gazete hüviyetinden yoksun olup, gayenin okuyucuyu istismar suretiyle fazla para kazanmak olduğunu, memleketimizde yeter sayıda okuyucu ve rotatif bulunmadığını, dağıtma teşkilâtının çok çürük olduğunu, sattıkları malın değerinden anlamadıklarını ve bu sebeple gazetelerin batmasına yol açtıklarını, yatırılan paraların bayilerin cebine aktığını, öte yandan her yıl Basın İlân Kurumu kanalı ile hazineden gazete patronlarına 17 milyon liranın gittiğini, fakat bütün bu aksaklıkların bir bıçak gibi kesilmesine imkân olmadığını belirtti.

Öğrencilerin isteği üzerine konuşan eski yazarlarımızdan Cemal Hüsnü Taray ise, her şeyde olduğu gibi basına da tröstlerin, sömürücülerin hâkim olduğunu, 28 milyonluk halk kitlesinin uyuduğunu ve uyutulmak istendiğini, ülkümüzün savaşsız, sınıfsız bir cemiyet yaratmak olduğunu, ancak gençliğin gayretleri ile menfaat gruplarının çökertileceğini, Atatürk basınının toplumculuğunu, şimdiki basının büyük bir hızla dejenere olduğunu, resmi ilân adı altında gazete beslemenin kötü sonuçlar yarattığını söyledi.

Sermaye hâkimiyetini ve kazanç hırsının basını bir kamu hizmeti olmaktan çıkarıp herhangi bir sanayi işletmesi durumuna düşürdüğü gerçeği oturumu izleyen herkes tarafından kabul edilmiştir. Bu hâkimiyet ve hırsın gelişmesi; Türk basınını halkın gerçek durumu ve dertlerinden uzaklaştıracağı tabiidir. Bu basın hürriyetinin tekelleşmesi yani hürriyetin tekelleşmesi olacaktır. Halk oyunun şekillenmesi, kanalize edilmesi büyük sermayenin ve kazancın isteğine göre olacaktır. Bu ise emeğin sesinin son bulması demektir

İşçi Partisinde

Geçen hafta Türkiye İşçi Partisi Gençlik Kolu da bir konferans tertiplemiş ve Türkiye Gazeteciler Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri Cengiz Tuncer partili gençlere Türk Basınının meselelerini anlatmıştır. Konferansçı memleketimizde gerçek bir basın hürriyetinin olabilmesi için; fikir işçilerinin gazetelerin yönetiminde söz ve karar sahibi olması zorunluğunu belirtmiştir.

*Cengiz Tuncer konuşması*nın büyük bir kısmında basının mali kaynakları üzerinde özellikle durmuştur. Son zamanların konusu olan resmi ilânların kaldırılması ya da kaldırılmaması konusunu ele alan hatip kaldırılmaması tezini savunmuştur. Basın İlân Kurumunun ve resmi İlânların kaldırılmasının Türk fikir hayatına ve politikasına hiç bir şey getirmeyen tiraj gazetelerine meydanın bırakılması demek olacağını belirtmiştir.

Tuncer, Gümüş Motor ve Kavel grevi olaylarında özel ilânın baskı aracı olarak kullanılmak istendiğini bunun üzücü bir olay olduğuna işaretle; «Bizde ve dünyada ilân yolu ile basın üzerine baskı yapıldığının bir gerçek olduğu saklanamaz» demiştir.

Bir fikir işçisi olan sendikacı Hürriyet gazetesi tarafından kurulan haber ajansının Grev ve Toplu Sözleşme Kanunlarının çıkmakta olduğu bir zamana rastlamasının üzerinde durmuştur. Tuncer'e göre bu sadece işçilerin kazanacakları yeni haklara karşı olmayacak fakat ayni zamanda bir haber tekeli de yürülüğe girecektir.

İlgiyle izlenen konferanstan sonra Federasyon Sekreteri İşçi Partili gençlerin sorularına cevap vermiştir.

Sosyalist Kültür Derneğinde basın

Sosyalist Kültür Derneği'nde Cumartesi günü İlhami Soysal «Basın Hürriyeti» konusunda bir konferans verdi.

Basının bugünkü meselelerini etraflı şekilde izah eden Soysal, özetle şunları söyledi:

«Basın hürdür ama basın hürriyeti yoktur. Büyük sermaye sahibi gazete patronlarının fikir hürriyetinden anladıkları, kâğıt fiyatlarının ucuz olmasıdır. Nitekim bunun tipik misali Gündelik Gazete Sahipleri Sendikası'nın fikir hürriyeti ile ilgili olarak yayınladığı iki bildiriden ikisinin de kâğıt fiyatlarının indirilmesinden söz etmesidir.»

«Basında her şey yazılmaz. Meselâ bir ilâç fabrikası sahibi döviz kaçakçılığı yaparken yakalandı, gazeteler yazamadı. Cimento karaborsası yapan iki firmanın isimleri açıklanmadı»

«İzmir skandalında skandal kurbanlarının adı açıklandı, skandalı yapan açıklanmadı. Sebep, ilânların belirli kişilerin ellerinde olması, bir baskı âleti durumunda bulunmasıdır»

«Dağıtımda da büyük baskı var. Bayiler gazetelerin ilâhı sayılıyor.»

«Asgari ücret meselesinde de, meselâ Eskişehir'de brüt 200 lira ücret tanınıyor. Diğer şehirlerde de asgari ücret uygulanmıyor, muvazaa yapılıyor.»

«Gazeteler, yüzeydeki çatışmalarda karşı gibi görünürler, ama parlâmentodaki beş parti gibi temelde bir çatışma olunca derhâl birleşirler.»

İlhami Soysal daha sonra bazı soruları cevaplandırdı.

Konferansı yöneten Necat Erder, toplantıyı şu sözlerle kapadı: «Toplum uyanacak, kendisine hizmet etmeyen gazeteleri almayacaktır. Basının görevi, bu uyanışı hızlandırmaktır»

Sosyalist Kültür Derneği, gelecek hafta İstanbul Şube[illegible]

Basın rezaletinin en çirkin örneği bu hafta içinde verildi

Yeni Sabah gazetesinin 11 Mayıs tarihli sayısının üçüncü sayfasının fıkra yerinde «Emil Galip Sandalcı'ya» diye başlıyan çerçeveli yazı muhakkak ki Yeni Sabah'ın o gün istisnasız bütün okurları tarafından okunmuş olan tek yazıdır. Türk basın tarihinde de eşine rastlanmıyan ve belki de rastlanmıyacak olan kısa yazı, gazete sahibinin imzasını taşıyor ve aynen şöyle deniyordu:

«EMİL GALİP SANDALCI'YA

Senin gibi 1956 senesinde yazı hayatına atılan ve fakat yedi senedenberi hiç bir gazetede dikiş tutturamayan ve bu müddet zarfında doğru dürüst hiç bir gazeteden, kendi ifadene göre, ücret dahi alamayan bir meczubu muhatap saymayı düşünemezdim.

«Ancak; görülen lüzum üzerinenin sebebini öğrenmek istediğin için, sana bunu aşağıda açıklıyorum:

«Sen, ihtimal ki dediğin gibi ne komünist, ne faşist, ne casus, ne dolandırıcı, ne de hırsızsın. Zira bu saydığın kaabiliyet ve imkânlardan birine sahip olabilmen için biraz aklın olması icap ederdi. Halbuki sen düpedüz ahlâksız bir delisin. Seni Yazı İşleri Müdürü ve yardımcılarına mütemerriden hakaret ettiğin için kovdum.

Safa Kılıçlıoğlu»

Okuyanın bir daha, bir daha okuduğu ve yalnız değilse çevresinde bulunan birine daha yüksek sesle okumak ihtiyacını duyduğu bu satırlar; aklı başında insanlara sadece iki kişinin değil, sadece sermaye ve emek münâsebetinin değil fakat; «Bab-ıâli» denen ve basınımızın tümü sayılan bir yerdeki bütün münasebetlerin içyüzünü anlatıyordu. Bu belge; çirkin politikanın, büyük menfaatların, kütleleri kandırmanın; din ve baldır bacak ticaretinin, şöhret ihtirasının birlikte kaynadığı bir kazandan alınan bir kaşık numuneyi gösteriyordu.

Bu iğrenç numuneye dikkatle bakan iyiniyetli bir insanın kafasına sayısız soruların gelmemesi mümkün değil. Önce: «Bu adam bu yazıyı nasıl yazar!» Sonra: «Bir yazı işleri müdürü kendi gibi bir emekçi hakkında yazılan böyle bir yazının konmasına nasıl rıza gösterir?» Daha sonra «Aleme doğru yolu göstermek için her Allahın günü her konuda yazı yazan bir yazar, günün birinde kendisi için böylesine çirkin sözler sarfedecek bir gazete sahibini tanımamazlıktan gelip gazetesinde nasıl çalışır?»

Bu soruların cevabı; üçü için de yüz ağartacak bir cevap olamaz. Safa Kılıçlıoğlu bir yana bırakılırsa; işin üzücü tarafı: İki emekçi olan, ayni sendikaya kayıtlı bulunan bir yazar ve bir yazı işleri müdürünün «Miğde» için «Kafa»larını vermiş olmalarıdır.

Oysa, yaşadığımız şu keşmekeş toplumda bile genel kural; «Ekmek» karşılığında satılan sadece «emek»tir. Fakat bu kuralın ne kadar göstermelik olduğu, yaşadığımız şu toplumda ne kadar sökmediği de ayrıca meydandadır. Gazetecilerin önce kendilerini aldatmaması gerektiği; sermaye emek ayrımında, emekten yana olmadıkça, değil memleketin meselelerini kendi meselelerini bile çözemiyecekleri meydandadır.

Olup biteni merak edenler için hikâye kısaca şudur:

Emil Galip Sandalcı üç ay önce bir sendikacı olarak emekçi arkadaşlarının gasbedilmiş haklarını almak için müzakereye gittiği Safa Kılıçlıoğlunun odasından Yeni Sabah'ın fıkra yazarı olarak çıkar. İşsiz yazar - sendikacı Emil Galip'in bir iş teklifini kabul etmesi kadar normal hiç birşey olmamak gerekir. Fakat, Safa Kılıçlıoğlu'ndan çok daha anlayışlı ve kendisi ile ayni görüşleri taşıyan bir çok gazete patronu ile anlaşamamış olmanın tecrübesini unutmamak da ayni derecede normal olmak gerekir. Üstelik hakkı yenmiş arkadaşlarının hakkını almağa gittiğin de, bu işin olmıyacağını hatırlaması her halde gerekir. Ama «Uzun bir işsizlik» denecek, «Evladû iyâl» denecek, «aç mı kalınsın» denecek.

Her ne hâl ise Emil Galip işe başlar ve üç ay sonra Yazı İşleri Müdürü ile bazı yazıları için anlaşamaz. Ve Safa Kılıçlıoğlu'nun gazetesinde sözüm ona hak ve doğruluk savaşı yaptığını sanan bu iki fikir işçisi biribirine girer. Patron kavgada Yazı Müdürünü tutar ve yazarı «Görülen lüzum üzerine» işine son verir. Yazar bir dergide bu «görülen lüzumun» sebebini sorar ve cevabını alır. Bu cevap soyut bir hürriyet savaşçısı olan Emil Galip'in temeldeki kavganın «Ekmek» olduğunu kabul etmesi için yapılan en ağır ihtar olmuştur.

SEMİNER

Partiler kanunu Anayasaya aykırı

Siyasî Bilimler Derneği yeni siyasî partiler tasarısının işçi ve köylüye parti kurma hakkını tanımadığını açıkladı

Hükûmet tarafından hazırlanan Siyasi Partiler Kanun Tasarısı'nın anayasaya aykırı olduğu, Siyasî Bilimler Derneği tarafından da açıklandı.

Siyasal Bilgiler Fakültesi salonunda geçen Cuma günü bu dernek tarafından Prof. Yavuz Abadan başkanlığında düzenlenen seminerde tasarı etraflı şekilde incelendi. Seminere bir çok bilim adamı çağırıldığı halde gelmediğinden konuşmalar Prof. Bahri Savcı, Doçent Nermin Abadan, Prof. Muammer Aksoy tarafından yapıldı. Üç bilim adamı da tasarının eksik ve antidemokratik taraflarını ortaya koydular.

Prof. Bahri Savcı, tasarının çok sayıda tahditler getirdiğini, belirli bir siyasî doktrine sahip olmak ve iktidara gelme amacı taşımak şartlarının antidemokratik olduğunu belirterek «Modern partilerde doktrin yoktur. Bir partinin amacı iktidara gelmek olmayabilir. Bazı partiler iktidara müessir olmak için çalışırlar.» dedi.

Seminerde belirtildiğine göre, parti kurma konusunda getirilen tahditler anayasaya aykırı bulunmaktadır.

Çünki anayasa «siyasi hak ve hürriyetler» bölümünde vatandaşın nasıl parti kuracağını gösterdiği gibi, 27 nci maddesi de kimlerin parti kuramayacaklarını belirtmektedir. Anayasa, partilerin insan hak ve hürriyetlerine, lâiklik, demokrasi esaslarına, cumhuriyete, devletin ve milletin bütünlüğüne aykırı partilerin kapatılabileceğini ve kapatılan partilerin kurucu ve görevlilerinin yeniden parti kuramayacaklarını belirttiği halde tasarı başka tahditler getirmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin partileri re'sen denetleyebileceği ve gapatabileceği hakkındaki hükmünün de, bu mahkemeyi teferruatla uğraşmak zorunda bırakacağı için yersiz olduğu belirtilidi.

Doçent Nermin Abadan, «Bu tasarı İngiltere'de okumuş, Alman hayranı ve Anayasamıza karşı bir insan tarafından hazırlanmışa benzemektedir. Parti kuracaklar için yüksek tahsil şartının konulması Türkiye'nin gerçeklerine ve anayasaya aykırıdır. Bu hükme göre işçiler ve köylülerin parti kurmaları imkânsızlaştırılmaktadır.» dedi.

Siyasi Bilimler Derneği bu hafta da bir toplantı yaparak tasarının diğer aksak taraflarını ortaya koyacak ve nasıl bir kanun hazırlanması gerektiğini açıklayacak.

HER ŞEY YOLUNDA MI?

HÜKUMET

İnönü basını bütün işlerin yolunda olduğuna inandırmağa çalıştı

Başbakanın tertiplediği basın toplantısının kolay atlaması muhalefet yaptığını sanan gazetelerin sayesinde oldu

Başbakan İnönü İstanbul büyük basının iyimser manşetleri ile karşılandı. Gerçi haberlerin iyimser olmasında tesadüflerin rolü olmadı değil. Fakat Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetesinin buğday tarlaları resimleri, bol mahsül haberleri sekreterin çekmecesinden bilhassa çıkarılmışa benziyordu.

Bu iyimser hava içinde muhalefet yapmak için en ufak fırsatı kaçırmayan sömürücü ve intikamcı bir kaç gazete bile üslup tutturamaz olmuştu. Bu beceriksizlik İnönü'ye verilen sorularda da apaçık görüldü. Keyifli Başbakan, bu gazetelerin sorularına cevap verirken basın toplantısındaki gazetecileri güldürmek fırsatını kaçırmadı. Budalaca soruların cevapları hiç olmazsa basın toplantısının sıkıcı geçmemesini sağlamıştı.

Başbakan'a sorulan soruların ciddiyetle ilgili olanları en çok plân ve plânın finansmanı idi. Başbakan hem iç ve hem dış finansmanın gerçekleşeceğinden emin görünüyordu. 1963 uygulamasında iyi mahsule fazlaca bel bağladığını da saklamıyordu.

Ciddi sorular serisinin ikinci grubunu son zamanlarda gazetelerin manşetlerini sık işgal eden aşırı ceryanlar ve Kürt meselesi teşkil ediyordu. Değişik gazeteler bu konularda birbirine benzer sorularla çıkmışlardı.

Anlaşılan herkes, bu konular üzerindeki esrar perdesinin Başbakan tarafından kaldırılmasını istiyordu.

İnönü, aşırı ceryanlar hakkında kanunların bulunduğunu ve bunların ciddiyetle uygulanacağını belirttikten sonra özellikle komünizmi iktisadi ve içtimai alanda alınacak tedbirlerle önlemenin gerektiğini belirtmiştir.

Başbakan Kürt meselesinin tehlike arzetmediğini belirterek, bugünden yarına büyük tehlikeler icat eden bazı sorumsuz kişilere gereken cevabı verdi. İnönü, bütünlüğü bozucu faaliyetler karşısında görevin orduya düştüğünü hatırlatmayı da ihmal etmedi.

Başbakan basına karşı avantajlıydı. Ve toplantıyı bitirdiği zaman da bu avantajı kaybetmemişti. Gerçi ertesi gün budalaca soru soran ve alay konusu olan bazı gazeteler, basın toplantısı haberini verirken malûm başlıklarını kulanmayı ihmal etmemişlerdi.

İnönü ve işçi kadın — Derde deva mı? —

İŞÇİ

Ecevit Güneyli Sendikacıları ikna edemedi

İşçilerle ilgili kanunları Millet Meclisi'nden istediği gibi geçirtmeğe muvaffak olan Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, güneyin kızgın sendikacılarını yatıştırmak için geçen hafta uzun bir geziye çıktı.

Pazarlıkçı Türk İş yöneticileri, tasarıların işçi menfaatlerine uygunluğu şöyle dursun, teferruatla ilgili bazı küçük değişiklikleri dahi sağlayamadıkları halde neticeden memnun görünmeye gayret ederken gerçek sendikacılar haklı olarak memnuniyetsizliklerini ortaya koyuyorlardı.

Ecevit'in Meclis tatilinden faydalanarak çıktığı gezi, Çalışma Bakanlığı ile Türk İş'in ortak gayretleri sonunda içine düştükleri yeni statü karşısında güneyli sendikacıların gösterdiği tepkiyi gidermek gayesini güdüyordu. Ecevit, bu gezisine Milliyet'in fıkra yazarı Çetin Altan ile CHP Milletvekili Ali İhsan Göğüş'ü de davet etmişti. Biri mesleğine devam eden, diğer ikisi politikayı tercih eden üç eski gazeteci güney illerini beraber dolaşıyorlardı.

Ne var ki, Çalışma Bakanı'nın güney gezisi umduğu kadar başarılı olmadı. Görüştüğü sendikacılar, gerek işçi mevzuatının hazırlanışı, gerekse mevcut mevzuatın uygulanması bakımından acı tenkidlerde bulunuyorlar, genç bakanın kendilerini yatıştırmak ve hükûmete itimatlarını sağlamak için yaptığı telkinler, gerçeklerin katılığı karşısında hiç olumlu tesir yapmıyordu.

Nitekim, Gaziantep'te sendikacılarla yaptığı toplantıda Ecevit, mevcut kanunların mükemmelliğine işçileri inandırmak için ne kadar dil döktüyse de güneyli sendikacıların direnişlerini kıramadı. Buna karşılık sendikacıların sordukları önemli sorular karşısında zaman zaman sinirlendi ve neticede çaresizlik içinde toplantıdan ayrılmak zorunda kaldı.

Ecevit'in güneydeki şanssız gezisinin tek enteresan tarafı, Adana'da Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar ile karşılaşması oldu.

Cumartesi günü Aybar ve diğer İşçi Partililer Almanpınarı mevkiinde otururlarken Çalışma Bakanı Bülend Ecevit, beraberinde Çetin Altan ve Ali İhsan Göğüş olduğu halde aynı yere geldi. Aybar ve Ecevit birbiriyle tanıştıktan sonra kısa bir müddet görüştüler.

Güneyli sendikacıların, Çalışma Bakanlığı ile Türk İş yöneticilerinin müşterek politikasına karşı reaksiyonu, hafta içinde Türk İş Başkanlığı'na çekilen bir telgrafla da ortaya konuldu.

Güney Bölgesi İşçi Sendikaları Başkanı Abdülkadir Özdenvar, Türk İş Bölge Temsilcisi'nin işçi aleyhtarı tutumu karşısında Türk İş Başkanlığına çektiği telgrafta şöyle diyordu:

«Evvelce sendikacı olmadığını tesbit ettiğimiz ve bölgemize temsilci tayin ettiğiniz Muzaffer Sıranç, bölgedeki sendikalarla irtibat kuramayınca, işveren sendikaları ve sanayi odaları ile irtibatlandıktan sonra işyerinde çalışan sendika liderlerini bertaraf edip, tabana ineceğim, tehdidini savurmaktadır.

Kendisine bu talimat başkanlığınızca mı verildi? Hâl böyle ise, bizler de işçiyi ezdirmemek için tavana çıkacağız.

Derhal vaziyet ediniz. Türk İş camiasında ayrılıklar olmasına sebebiyet vermemenizi istirham eder, konseyin kısa zamanda yapacağı toplantıdan evvel bir sarı sendika ile irtibatlı Muzaffer Sıranç'ın bölgemizden alınmasını ehemmiyetle arzederiz.»

LASTİK-İŞ'TE SERİ LOKAVTLAR

Lastik İş kolunda lokavt olayları birbirini takip ediyor.

Hatayın eski A.P.li, yeni CHP li Milletvekili Saki Zorlu, Kurban Bayramı tatilinden sonra sezon tatili gerekçesiyle Zergen Lastik fabrikasını kapatmış ve 160 işçisini açıkta bırakmıştır.

Türkiye Lastik — İş Sendikası bu kanunsuz lokvat hareketi karşısında işçi haklarını korumak üzere derhal teşebbüse geçti ve cumartsei günü işverene, 160 işçinin tekrar işe alınmasını kabul ettirdi. İmzalanan protokole göre, işçiler çalışmadıkları günlerin ücretlerini de alacaklardır.

Transferci Milletvekilinin evvelce babasının sahip olduğu QUADRAT Lâstik fabrikasında da bir çok işçiyi, kanuni tazminatlarını ödemeden kapı dışarı ettiği de işçiler tarafından öğrenilmiş bulunmaktadır.

Zergen Fabrikası olayı kapanır kapanmaz bu defa da Amiral Lâstik Fabrikası faaliyetin durdurarak kırk işcisine yol verdi.

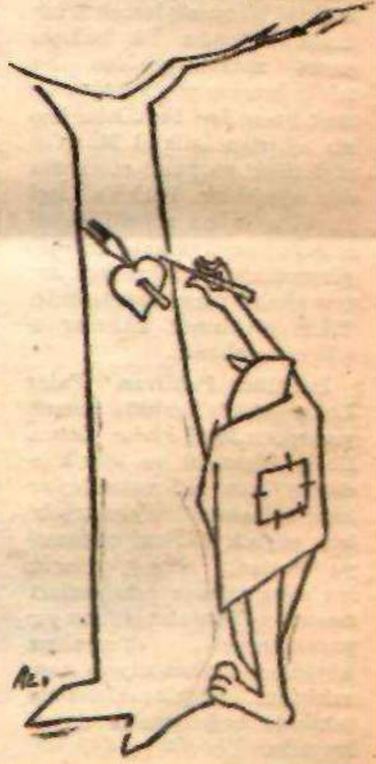
ZENCİLERE TÜRK İŞÇİSİNİN ALÂKASI

Amerikada zencilere karşı girişilen gayri insani muamele Türk işçileri arasında da tepkiyle karşılandı.

Türkiye Karayolları İşçileri Sendikası Başkanı Şaban Erik A.B.D. Cumhurbaşkanı Kennedy'ye şu telgrafı çekti.

«Alabama'da, Birmingham şehrinde yapılan nümayişlerde zencilerin üzerine polis köpeklerinin saldırtıldığını gazete fotoğraflarında gördük. Bu hareketi, Amerikan insaniyetperverliğine yakıştıramadık. Benzeri hareketlere mahal verilmemesini insanlık adına dileriz.

Şaban Erik
Türkiye Karayolları İşçileri Sendikası Başkanı

Toprak ağalarına rağmen

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN GAZİANTEP TOPLANTISINDA GERÇEKLER ANLATILDI

Türkiye İşçi Partisi'nin pazar günü Gaziantep'te yapılan olağan Genel Yönetim Kurulu toplantısı, iç ve dış meselelere ışık tutmak bakımından geçen haftanın en önemli iç olayı oldu. Yine bu toplantı vesilesiyle, Türkiye'de anayasanın tanıdığı temel hakların nasıl çiğnendiği ve gerici baskı gruplarının ileri hareketleri boğmak için giriştikleri kaba kuvvet gösterileri karşısında idare makamlarının nasıl müsamahakâr davrandıkları açıkça görüldü. Fakat bütün bu terör ve sindirme gayretlerine ve anayasayı uygulamakla görevli mesul idare adamlarının göz göre göre temel hakları çiğnetmelerine rağmen Gaziantep'liler, halk yığınlarının gerçek kurtuluşunun ve rejimin gerçek teminatının Türkiye İşçi Partisinde olduğunu ortaya koydular.

Gericilerin Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu toplantısını sabote etmek için giriştikleri zavallıca teşebbüsler Adana'dan başlamıştı.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkan Mehmet Ali Aybar ve Genel Yönetim Kurulu üyeleri önce Ankara'da toplanmışlar, Cumartesi günü bir kafile halinde otobüsle başkentten Adana'ya hareket etmişlerdi.

Zavallı tertipler

Her geçtiği yerde büyük alâka ile karşılanan Türkiye İşçi Partisi kafilesi, akşam saat 20.30'da Adana'ya vardı ve Adana'lı partililerle birlikte doğruca İl Merkezi'ne gidildi. Aybar, burada partililere hitaben kısa bir konuşma yaptı. Daha sonra çeşitli meseleler üzerine Adana'lı partililerle sohbet edildi, bu arada hep birlikte işçi marşları söylendi. Bu sohbetten sonra yemeğe gidilmek üzere parti merkezinden çıkılacağı sırada gericiler tarafından tahrik edilen aldatılmış zavallıların bazı tertip hareketlerine giriştikleri görüldü. Önde Genel Başkan Aybar ve Senatör Niyazi Ağırnaslı olduğu halde partiden çıkan topluluğun arasından bir şahıs, hep işçi marşları söylendiğini ifade ederek bir de İstiklâl Marşı söylemek teklifinde bulundu. İlk bakışta gayet normal görülen bu teklif üzerine başta Aybar olmak üzere İşçi Parti'liler hep bir ağızdan İstiklâl Marşı'nı söylediler ve parti merkezinden ayrıldılar. Türkiye İşçi Partililerin iyi niyetli kabul ettikleri ve uymakta sakınca görmedikleri bu hareket, ertesi günkü gerici gazetelerde, T.İ.P. aleyhinde istismar edilmeğe çalışıldı.

Partililer Pehlivan Palas Lokantasında birlikte yemek yerlerken 30-40 kadar İmam Hatip öğrencisi ve tahrik edilmiş bazı saf vatandaşlar kapı önünde nümayişe teşebbüs ederek bağırıp çağırmaya başladı. Nümayişçilerin ipe sapa gelmez hezeyanları arasında «Toprak reformu yapacaklarmış!», «Topraksız köylülere Adana'lıların topraklarını dağıtacaklarmış!» şeklinde bağırışmalar duyuluyordu.

Ağaların gazabı

Gericilen bu nümayişlerini Tarzan Cemil namındaki bir şahıs yönetiyordu. Tarzan Cemil, Adana'da toprak ağalarına hizmet etmekle nam yapmıştı ve 27 Mayıs Devrim'inden sonra orduya hakaretten iki yıl hapse mahkûm olmuş ve geçenlerde cezaevinden çıkmış bulunuyordu. Toprak reformu aleyhindeki bu bağırışmalar, nümayiş teşebbüsünün gerçek hedefini ortaya koyuyordu. Bilindiği gibi evvelki hafta, topraksız Adana köylüleri büyük bir yürüyüş yaparak toprak reformu yapılmasını, Çukurova'da hüküm süren görülmemiş sosyal adaletsizliğe son verilmesini istemişlerdi. Bu yürüyüş, binlerce topraksız köylünün dâvalarına bizzat sahip çıkmaları, menfaatlerini tehlikede gören toprak ağalarını telâşa düşürmüştü. İstismar düzenlerinin yıkılmaması için toprak ağalığına ve sosyal adaletsizliğe karşı çıkan her ileri hareketi söndürmeyi kendileri için bir beka şartı sayıyorlardı.

Türkiye'de halkın menfaatlerini temsil eden, sosyal adaletsizliğe karşı mücadele eden bir organize kuvvetin hemen bu yürüyüşten sonra Güney Anadolu'da büyük çapta bir toplantı yapması toprak ağalarının bu telâşını daha artırmıştı. Bu gelişmenin karşısında demokratik şekilde direnmeye imkân olmadığına göre, toprak ağaları için yapılacak şey, parayla satın aldıkları kaba kuvvetleri, Nazi Almanyası'nın SS kıt'aları gibi kullanarak halkın, çoğunluğun, ezilmişlerin kurtuluşunu temsil eden İşçi Partisi'ne, bu partinin yöneticilerine saldırtmaktı.

İşte, kendi halinde yemek yiyen bir topluluğa klâsik gerici sloganlarıyla saldıran satılmış ve aldatılmış zavallılar, şecaat arzederken sirkatlerini söylüyorlar, toprak ağalığı saltanatının yıkılmasına karşı durmak, topraksız, aç, sefil Çukurova köylüsünü insan haysiyetine kavuşturmak için çalışan İşçi Parti'leri sindirmek gayesiyle bu aşağılık nümayiş hareketine teşebbüs ettiklerini açığa vuruyorlardı.

Gaziantep'te

Adana'da fiyasko ile sonuçlanan bu gerici baskı hareketi, ertesi gün Gaziantep'te de tekrarlanmak istendi; üstelik bu ikinci terör teşebbüsü idarî makamlarca da müsamaha gördüğü halde ayni şekilde akamete uğradı; Gaziantep'liler, Genel Yönetim Kurulu toplantısını gericilerin bütün komplolarına rağmen büyük bir ilgiyle izleyerek Türkiye İşçi Partisi'nin güneydeki büyük gücünü ortaya koydular.

Türkiye İşçi Partisi kafilesi, Gaziantep'e giderken şehre 20 kilometre mesafede kalabalık bir partili topluluğu tarafından sevgi gösterileriyle karşılandı.

Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu toplantısı Pazar günü saat 10'da Gaziantep'in Havuzlubahçesi'nde büyük bir dinleyici topluluğunun iştirâkiyle yapıldı. Toplantıya Urfa, Diyarbakır, Maraş, Adana ve Mersin'den gelen vatandaşlar da katılmışlardı.

Aybar ve Ağırnaslı
— Gerçeklerin sözcüleri —

İstiklâl Marşı söylenerek Atatürk ve şehitler için saygı duruşu yapıldıktan sonra Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, toplantıyı bir konuşma ile açtı. Tam metnini ayrıca verdiğimiz bu konuşmasında Aybar, Türkiye'nin ve dünyanın bugünkü durumunu Türkiye İşçi Partisi'nin görüşleri açısından geniş şekilde tahlil ederek ortaya koydu. Aybar'ın konuşması sık sık dinleyicilerin alkışları ve tezahüratı ile kesiliyordu.

Aybar'ın konuşması sona erdikten sonra Genel Yönetim Kurulu'na çekilen başarı telgrafları okundu. Bu telgraflar arasında, güney bölgesinin tanınmış simalarından Avukat Faik Bucak'ın başarı telgrafı da dikkati çekiyordu.

Türkiye İşçi Partisi Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı, Türkiye'de demokratik gelişmenin bir özetini yaptı. 1946 da demokrasi rejimine geçildikten sonra sınıf partilerinin kurulmasına izin verilmemesinin bu gelişmeyi aksattığını belirtti. Ağırnaslı, sözlerine özetle şöyle devam etti:

Husumet bitsin

«Bir parti 27 Mayıs'ı kendi tekelinde tutmak isterken, bir kısım partiler de, 27 Mayıs düşmanlığı ile Demokrat Parti oylarını avlamağa çalışmaktadırlar. Türkiye İşçi Partisi, böyle küçük politika oyunlarına girecek parti değildir. Diğer partilerin bu inhisarcı ve husumetçi tutumları memleket için tehlikeli olmaktadır. Demokrat Parti'nin oylarını istismar eden partiler, bir zamanlar Demokrat Parti tarafından kapatılmış olan Milliyetçiler Derneği mensuplarının eline geçmiştir. Memleketteki husumet havasını ortadan kaldırmak için bütün partiler beraberce mücadele etmelidir.

Izdırap çekmiş vatandaşların artık kendi mukadderatlarına hükmetmeleri lâzımdır. Bu görev, bugün Türkiye İşçi Partisi'ne düşmektedir.»

Ağırnaslı, daha sonra vatandaşların Kürt, Boşnak, Alevi, Çerkes, Lâz diye ayrılmasının bu memlekete kötülük yapmak olduğunu, bu ayrımın mutlak surette önlenmesi gerektiğini söyledi ve dinsizlik isnadlarına da cevap vererek «Biz, bütün vatandaşların serbestçe ibadet edebilmelerini istiyoruz. Zekâtlarını vermeyip şekli ibadetle yetinenler, hakiki dindar değildirler.» dedi.

TİP Senatörü gerici ve çıkarcı çevrelerce ileri sürülen «Komünistlik» ithamlarını da cevaplandırarak sözlerini şöyle bitirdi:

«Bu ithamları, bir parlâmento üyesi olarak, söyleyenlerin suratlarına çarpıyorum. Masum yavrular kışkırtılarak Türkiye İşçi Partisi'ne saldırtılmak istenmektedir. Onlar da istismar edilen zavallılardır. Kendilerine sevgi duyuyorum. İşçi Partisi'nin onlar için de çalıştığını bilmelidirler. İftira kampanyasını düzenleyen kışkırtıcılara hitap ediyorum. İnsan olarak onlara karşı dahi sevgimiz vardır.

Antep'liler bugün bize iman verdiler. Kendilerine teşekkür ederim.»

Yine tertip

Ağırnaslı'nın konuşması sona ereceği sırada toplantıyı sabote etmek için gelen bir grup nümayişçi bahçenin önünde gürültü çıkarmağa başladılar. Bu nümayişçilerden bazılarının nurcu yayınlar satan bir kitapçı tarafından kışkırtılmış İmam Hatip Okulu öğrencileri olduğu, büyük çoğunluğunun ise sırf bu toplantıyı sabote etmek için özel olarak Adana'dan geldikleri tesbit edildi. Adana'da gayelerine ulaşamayan toprak ağaları şanslarını ikinci defa denemek istemişler ve satın aldıkları bu zavallı güruhu özel vasıtalar tutarak Gaziantep'e göndermişlerdi. Ne var ki, toprak ağalarının ve gericilerin bu ikinci baskı teşebbüsü de fiyasko ile sonuçlandı.

Toplantı yerinin önünde nümayişçilerle partililer arasında bazı tartaklaşmalar oldu ise de, esasen az sayıda olan tertipçiler, partililerin müdahalesi karşısında başarısızlığa uğrayarak dağılmak zorunda kaldılar. Fakat olay yerine gelen polis kuvvetleri, anayasa teminatı altında yapılan bir toplantıya tecavüz edenleri takip edip yakalayacakları yerde, iki T.İ.P.'li vatandaşı yakalayarak emniyete götürdüler. Kanunları âdil şekilde uygulamakla mükellef bulunan polis kuvvetleri, anayasayı hiçe sayarak, mağdur vatandaşları nezaret altına alıyor, öte yandan toplantı hürriyetini kanunî esaslar dahilinde kullananlara tecavüze kalkışan zorbaları başıboş bırakıyordu.

Zorbalar korunuyor!

Bu keyfi ve gayrikanunî tutum karşısında Senatör Niyazi Ağırnaslı başkanlığındaki bir Işçi Partisi heyeti Emniyet Müdürü'nü makamında ziyaret ederek görevini tam mânasıyla ifa etmesini hatırlatmak zorunda kaldılar. Fakat İlâhiyat Fakültesi mezunu olan Salih Urgancıoğlu adındaki Gaziantep Emniyet Müdürü, Ağırnaslı'nın uyarmasına rağmen yetkisini tek taraflı ve gayriâdil şekilde kullanmakta ısrar ediyor, gerici zorbaları açıkça koruyordu.

Senatör Ağırnaslı, bu durum karşısında, rejimin teminatını hiçe sayarak yetkisini kanunsuzluktan yana kullanan Emniyet Müdürü'nün tutumunu Başbakan İnönü'ye bir telgrafla bildirdi.

Genel Yönetim Kurulu'nda Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreterleri Kemal Sülker ile Orhan Arsal da birer konuşma yaptılar.

Orhan Arsal, konuşmasında özetle şöyle dedi:

«Bu devirde anayasa var, toplanma hürriyeti var, fakat hükûmet vazifesini yapmıyor. Toplantı hürriyeti sağlanmamaktadır. Yaygaracılar susturulmamaktadır. Anayasa ezilmektedir. Biz, anayasanın tam mânasıyla uygulanmasını istiyoruz.

Artık Türk halkı uyanmıştır. Trahomdan gözü kör olanlara bunu Allahın emri olarak göstermek isteyenler, sadece toprak ağaları ve onların yaygaracılarıdır. Toprak ağaları bilsinler ki, kalkınmayan memleket yok olur. Ve memleket yok olursa, toprak ağaları, topraklarını müdafaa edecek Antep'lileri bir daha bulamazlar. Ancak, onlar düşman ile de işbirliği etmeğe razıdırlar.

70 Bin dönüm toprağı olanlar korkmasın. Anayasaya göre on yılda bedeli ödenmek şartıyla topraklarını istimlâk edebiliriz. Topraksız insana, ancak refahını sağlayacak kadar toprak vereceğiz. Bizim devrimiz, verdiğimiz sözü tutma devri olacaktır. Çünkü işçi sınıfı ve emekçiler, kendilerine ihanet etmeden sözlerinin dışına çıkamazlar. Kendi menfaatlerinizi herkesten daha iyi bildiğiniz için kendi hakimiyetinizi parlâmentoda hissettirdiğiniz zaman kendinize lâzım olan kanunlar kendiniz çıkartacaksınız. Biz, tahsilin, tedavinin

T.İ.P. Liderleri Antepliler ara sında
— Gerçekler öğretiliyor —

bedava olmasını istiyoruz. Biraz evvel dışarıda bağıranlar susmak zorunda kaldılar, biz ise yolumuza devam ediyoruz.»

Genel Sekreter Kemal Sülker de, özet olarak şu konuşmayı yaptı:

«Birinci beş yıllık kalkınma plânı yürürlüğe girmiş, plânın finansmanı ile ilgili olarak 1 Mart 1963'te yeni vergiler ve yeni zamlar uygulanmaya başlamıştır. Böylece hükümetin ekonomik ve sosyal *anlayışının ana çizgileri*, amaçları, uygulama politikası içinde plânla birlikte açıklığa kavuşmuştur.»

Sülker, plân amacının hâkim çevrelerce «sosyal adalet içinde hızlı kalkınma» şeklinde ortaya atıldığını, plân hedefleri ve stretijisi bakımından da toplumun en az sıkıntı çekerek en verimli duruma ve iyi bir hayat seviyesine ulaştırılması gerektiğini, bu amaca varmak için de içeriden ve dışarıdan yeni ek gelirler. yeni borçlar bulmanın şart olduğunu söyledikten sonra şöyle devam etti:

«Acaba plânlı kalkınma döneminde alınacak dış borçlar ve vatandaştan tahsil edilecek vergiler halkın durumunda önemli bir değişiklik, iyiye doğru belli bir dirlik düzenlik getirecek midir?

Ne yazık ki hayır!

Bize en çok borç para vererek durumumuzla çok içten ilgilenen Birleşik Amerikanın yardım teşkilâtının dâvet ettiği ünlü bir profesör, Profesör Enos bile bu vergilendirme işini iyiye yormamaktadır. Prof. Enosa göre, Türkiyede en yüksek gelir sahibi sınıf ulusal gelirden yüzde 32 sini almaktadır. Türkiyede en aşağı ge*lirle en yukarı gelir arasın*da 100 katına kadar fark vardır. Yeni vergilerle sağlanacak yeni gelirler yine bu mutlu azınlığa yarayacaktır. Çünkü yeni vergilerin sistemi içinde ulusal gelirden çok az pay alanlar vergilendirilirken, mutlu azınlığın vergilerinde yüzde 3 oranında azalma bile olacaktır.

Fakir daha fakirleşecek

Plânlı devre sonunda çalışan nüfusun yüzde 1.5 oranındaki yüksek gelirli mutlu azınlığı ulusal gelirin yüzde 32.8 ini elde etmeden geri kalmayacak. büyük halkımız da yoksulluk içinde çalışan nüfusun yüzde 71 i olarak ulusal gelirden sadece ve sadece beşte bir oranında pay alacaktır. Yâni çalışan nüfus bir sofra başına otursa aşağı yukarı 73 kişiden aşırı zengin olan iki kişi sofradaki bulgur pilâvından 16 şar kaşık yiyecekler, 71 sıska insan da bulgur pilâvından birer buçuk kaşık bile alamayacaktır. Zira vergiler ulusal gelir dağılışındaki kötü sistemi daha da kötüleştirecek yöndedir.»

Vergilendirmenin ne Anayasa, ne de sosyal adalet il*kelerine uygun olmadığını* ulusal gelirin beşte dördünü ellerine geçirenlerin verginin sadece yüzde 40'nı, beştebirini ele geçirenlerin ise yüzde 60'nı ödemeğe mecbur tutulduğunu, büyük gelir sahiplerinin vergi kaçakçılığına imkân hazırladığını, yüksek zıraî gelirlerin vergiden muaf kaldığını belirten Sülker:

«Bunun yanında Anadolu köylüsü, yani ırgadı, yarıcısı, tarım emekçisi yeni vergiler münasebetiyle TBMM'nde de belirtildiği gibi 600 yıldan beri inlemekte, yani yeni vergilerle bir kat daha ezilecek duruma düşürülmektedir. Zaten Türk köylüsü, *toprağını yitire yitire* büyük şehirlerin endüstri işçisi olmak için evini barkını, çoluğunu çocuğunu terketmekte. Ziraat Bankası'na kalan borcu yüzünden takibata da uğramaktadır.» dedi.

Adaletsizlik daha artacak

Tarımla uğraşan emekçiler aile başına yılda 2500 Lira ile yetinirken toprak ağalığı sayesinde bir küçük azınlığın yılda ortalama 30 bin lira elde ettiğini belirten Sülker, beş yıllık kalkınma plânının bu adaletsizliği daha da arttıracağını şöyle izah *etti:*

«Çünkü plân gereğince 5 yılda tarım alanına 10.5 milyarlık bir yatırım yapılacaktır. Bu yatırımları devlet, büyük halkımızdan fazlası ile aldığı vergilerle gerçekleştirecektir. Üzerinde yatırım yapılan toprağın satış değeri hemen yükseliverecektir. İleride devlet fazla toprakları satın alırken kendisinin sebeb olduğu fiat artışı yüzünden, cebinden hiç bir şey çıkmayan büyük arazi sahibine çok yüksek toprak bedeli ödeyecektir.

Bir nokta daha var:

Üzerine yatırım yapılan toprağın verimi de artacaktır. Verim artınca gelir de yükselecektir. Devlet, toprak ağalarının kârını halktan aldığı vergi ve halkın çocuklarına ve torunlarına yüklediği borçlarla arttırabilmek için 5 yılda 10 milyar 500 milyon harcarken, bu süre içinde tarım alanında alınacak vasıtasız vergi toplamı ise ne yazık ki 300 milyonu geçmeyecektir. *Ufalan*mış arazi parçası ile geçimini sağlamağa çalışan Anadolu köylüsünün durumu Ziraat Bankasına olan borçlarının çok küçük rakamlarda kalması ile kendini belli etmektedir. 2 milyon 44 bin 973 aile bir kaç lira ile 2000 lira arasında borçlu durumundadır.. İki buçuk milyona yakın aile, demek ki bu kadar küçük borçlardan yakasını kurtarmanın yolunu bulamamaktadır.

Toprak reformu

Eğer toprak reformu yapılabilmiş olsaydı ne bu gerçek çiftçiler bir lokma, bir hırkalık hayat sürmeye mahkûm edilir ve borç içinde bırakılır, ne de çiftlikleri, köyleri, ekilmiş ve ekilmemiş geniş arazileri ile tarım ağaları, maddi baskılar yüzünden kendi iradesine tâbi kıldığı tarım *emekçilerinin oylarını* koz olarak kullanarak politik nüfuzlarını geliştirirdi. Böylece Parlâmentoya emekçilerin gerçek sözcüleri ve bizzat emekçiler girer, kanunlar ulusumuzu hakikaten uygarlığa kuvuşturacak nitelik taşırdı. Devleti, kendi nüfuzlarının bekçisi hâlinde görme çabasında olan tarım ağalarının vergilendirilmesine yanaşmayan hükûmetler, her alanda emekçilerin yarattıkları değerlerden başkalarının zengin olabilmesi düzenine karşı koymaktan başka yolu seçmişlerdir.»

T.İ.P. Genel Sekreteri, memleketimizde yüksek gelir sahibinin millî gelirden Amerika'dakinden bile yüksek oranda pay almasının bir soygunculuk, bir hırsızlık meselesi olduğunu, Türkiye'de bugünkü devletçilik uygulamasının devlet kapitalizmi şeklinde olduğunu belirterek özetle şöyle devam etti: «Eğer devletçilik ilkesinin yanında halkçılık ilkesi uygulanmazsa devlet makinesi zengin imâl etme makinesi hâline gelir. Bir devlet düşünün ki uzun yıllar Amerikan dolarını ithalâtçıya 280 kuruştan satmıştır. Ve bu doların piyasadaki değeri 20 liradır. Peki aradaki 17 liralık fark kimin cebinden çıkmıştır uzun ve uzun yıllar

Halkın...

Zavallı halkın, okutulmamış halkın aldatılmış halkın»

Halka karşı

Devletçilik, zengin yetiştirme makinesi hâline gelince toplumcu karakterini yitirir. Halka yararlı olmaktan çıkar. İktisadi devlet teşekkülleri, özel sektöre yeni zenginlikler sağlayan mekanizmalar olur. 27 Mayıstan sonra *bu teşekküllerin halk ya*rarına işletilmesi için dünyanın dört bucağından uzmanlar getirilip raporlar hazırlatıldığı ve iktisadî devlet teşekküllerinin reorganizasyonu kararlaştırdığı halde hâlâ buna yanaşılmaması, Kalkınma plânının halktan yana bir yön taşımaması yüzündendir.

5 yıllık kalkınma plânı işçinin, yoksul halkın sırtındaki vergiyi azaltmamış, ücretini yükseltici bir ilke getirmemiştir. Devlet eliyle tesbit edilen asgari ücretler de gerçek ihtiyaçları karşılamaktan pek çok uzaktır.

Resmi makamlar işçilerin en asgari medeni ihtiyaçlarını *karşılayacak ölçüde* yaşayabilmeleri için 25 lira almaları gereğini ortaya koymuştur. Halbuki, devlet, kendi işletmelerinde «iş kanununa tâbi değildir» diye tarım işçilerini bu çok düşük asgari ücretlerden de düşük gündeliklerle, insanlık haysiyetine yaraşmayan şartlarla ve iş süreleriyle çalıştırmakta hiç sakınca görmemektedir. Netekim Samsuna 12 kilometre uzaktaki Gelemen D e v l e t Z i r a a t Ü r e t m e Ç i f t l i ğ i n de işçi gündelikleri 4 liradır. Yatakhaneleri feci denecek haldedir. İş süreleri günde *16-17 saati bulmaktadır.* Korkunç ağır şartlar altında çalıştırılmaktadır.

Uçurum

Halkçılık ilkesiyle yanyana yürütülmeyen devletçilik, ücret düzeninde daima işçi aleyhinde gelişmiş, bu mekanizmanın karakterini gizlemek artık 27 Mayıstan sonra i m k â n s ı z l a ş m ı ş tır. Yüzeyde kalan yazarların deyimi ile bile «Türkiyede gelişen manzara şudur: Zengin, günden güne daha zengin olmakta fakir ise günden güne daha fakir düşmektedir. Böylece sınıflar arasında açılan derin *uçurum* cemiyet içindeki müvazeneyi bozmaktadır.

Geri kalmış toplumlarda ekonomik ve sosyal yapıda önceden bazı değişiklikler yapılmadıkça beklenen kalkınmanın olmayacağı artık bugün uzmanların genellikle kabul ettikleri bir gerçek hâline gelmiştir. Türkiyede toprak ağalığı sistemini değiştirecek bir toprak *reformu* yapılmadıkça, ekonomik temel tarımdan endüstriye kaydırılmadıkça ve ağırlık noktası özel sektörden devlet sektörüne geçmedikçe gerçek bir kalkınma ve ilerleme olmayacaktır.»

Büyük menfaat gruplarını temsil eden beş partinin plânı hedeflerinden ve stratejisinden uzaklaştırdığını, pek ilimli bir kalkınma plânını dahi «özel teşebbüse yük oluyor» diye baltaladıklarını, emekçi halk yığınlarını, işsizlikleri, yoklukları, yoksullukları, cahillikleri, hastalıkları ve gecekonduları ile başbaşa bıraktıklarını ifade eden TİP. Genel Sekreteri sözlerini şöyle bitirmiştir:

«Bu memlekette halkın sırtından geçinen fırsatçı, karaborsacı, açıkgöz, parazit takımının etkilerini ortadan kaldırabiliyor muyuz? Bu memlekette elbirliğiyle yaratılan değerler niçin üç beş karmanyolacıyı zengin etsin?

O halde, emeğiyle yaşayanlar, işçiler, ırgatlar, küçük köylüler, sanatkârlar, ücretli ve aylıklılar, esnaflar ve dar gelirli serbest meslek sahipleri, ilerici gençlik, toplumcu aydınlar, saflarımıza katılınız!

Çünki, Türkiye İşçi Parti*si, emeği ile yaşayan halk yı*ğınlarının partisidir. Mutlu güzel yarınlar emekçi halk yığınlarınındır.»

Büyük kongre

Sülkerin konuşmasından sonra toplantıya kısa bir ara verildi. Öğleden sonraki toplantıda Genel Yönetim Kurulu, gündemine uygun çalışmasını yaparak gelecek toplantının Ağustos'ta İzmirde yapılmasını ve Türkiye İşçi Partisi Büyük Kongresinin Eylül ayında toplanmasını karlaştırdı.

Gaziantep toplantısı ile Türkiye İşçi Partisi Güney Doğu bölgesinde de büyük bir siyasi güç olarak geliştiğini ve gerici tertiplerin ne kadar himaye edilirse edilsin halka ve emeğe daynan bir demokratik kuvvet karşısında perişan olmağa mahkûm bulunduğunu gösterdi.

Dünya ve Türkiye'

Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu'nun pazar günü Gaziantep'te düzenlenen olağan topl Aybar önemli bir konuşma ile açtı. Aybar, bu konuşmasında Dünyanın ve Türkiye'nin bugün iç inde Türkiye İşçi Partisi görüş açısından yorumladı. Bu konuşmanın tam metinini aşağıda veriyoruz

Seyın Misafirlerimiz,
Genel Yönetim Kurulunun Değerli Üyeleri,
Partili Kardeşlerim,

Ulusal Kurtuluş Savaşımızın Gazi olmuş kahraman şehrinde, Gaziantep'te bulunmanın uyarıcı mutluluğu içinde hepinizi en derin saygı ile selâmlarım. Genel Yönetim Kurulunun 1963 yılı ikinci toplantısını açıyorum.

Genel Yönetim Kurulunun Ankara'daki 10 Şubat toplantısından beri dışarıda ve içeride durum şöyle gelişmiştir:

Doğu — Batı

Batı — Doğu münâsebetlerinde bir değişiklik olmamıştır. Durum donmuşluğunu muhafaza ediyor. *Küba buhranının atlatılmış olmasının* yarattığı umutlar gerçekleşmemiştir. Küba buhranından sonra, askıdaki meselelerin artık yapıcı bir görüşle ele alınıp çözümleneceği umudu belirmişti. Oysa tarafların birbirlerine en çok yaklaştıkları bir konuda, nükleer denemelerin durdurulması konusunda bile, anlaşmaya varılamadı. Beri yandan bunca ümitlere yol açan Küba buhranının da, gerçekten çözümlenmediği, sade bu seferlik savaşın önlenebilmiş olduğu ortaya çıktı. Bunun gibi Laos'la barışı sağlayan Cenevre Anlaşmasında, geçici bir çözümden başka bir şey olmadığı anlaşılmıştır. Ne Küba buhranına ne de Laos buhranına, bitmiş kapanmış gözü ile bakılamaz. Bu iki ülke'de Dünya Barışını tehdid eden buhranların her an patlak vermesi beklenebilir.

Ulusal kurtuluşlar

Ulusal Kurtuluş hareketlerini İnsanlık Tarihinin kaçınılmaz, mutlu bir büyük olayı olarak görmek ve öylece kabul etmek gerçek tek çıkar yoldur. Herhalde Kurtuluş Hareketlerini birer Komünist kışkırtması olarak göstermeye çalışmak ve statükoyu koruma gayreti ile kukla hükümetler kurmak, yarım tetbirler almak hiç bir işe yaramıyacaktır. Ulusal Kurtuluş Hareketlerinden Komünistler kendi lehlerine bir takım *sonuçlar bekliyebilirler; bunlardan* yararlanmayı düşünebilirler. Ama Ulusal Kurtuluş Hareketlerini, dışarıdan idâre edilen kışkırtmaların sonucu olarak görmek gerçeğe *katiyen uymaz. Ve gerçoğe* uymadığı için de, Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin yarattığı çeşitli meselelerin çözümünü asla kolaylaştırmaz. Tam tersine Uluslar arası durumun daha *da gerginleşmesine* yol açar.

Ulusal Kurtuluş Hareketleri sömürgecilerle sömürge halkları arasındaki çelişilerin son kerteye gelmiş olmasından doğuyor. Yeni *Ulusal Kurtuluş Hareketlerini*, sömürgecilik sisteminin kendisi yaratıyor. Sömürge halkları Ulus olarak var olmanın bilincine kavuştukça kurtuluş hareketlerine girişiyorlar. Bağımsız yaşamak, insanca sömürülmeden yaşamak istiyorlar. Milyonların bu haklı isteği karşısında hiç bir kuvvet, hiç bir kukla hükûmet, hiç bir yarım tetbir tutunamayacaktır. Nasıl ki tutunamıyor. Kırk iki yıl önce Türk halkının başladığı ilk kurtuluş hareketinden beri, Ulusal Kurtuluş Savaşları birbirini zincirleme olarak kovalıyor. Sömürge halkları, bütün sömürge halkları, mutlâkâ bağımsızlığa kavuşacaklardır. Ve mutlâkâ gerilik sebeplerini köklü dönüşümlerle ortadan kaldıracaklardır. Ekonomilerini Kapitalist olmayan esaslara göre düzenleyecekler, daha ileri bir toplum düzeninin temellerini atacaklardır.

Çelişen menfaatler

İnsanlığın kaderini elinde tutan güçlü devlet adamları, bu gerçeği görebildikleri ve Ulusal Kurtuluş *Hareketlerinin barışçı yolda gelişmesini* sağlıyabildikleri ölçüde tarihe geçeceklerini bilmelidirler.

Menfaat çelişmeleri sade sömürgecilerle sömürge halkları arasında *değildir. Sömürgeci büyük devletlerin* de menfaatleri çelişmektedir. En yüksek idealler yolunda imzalanmış andlaşmalar, aradaki çelişileri ortadan kaldıramıyor; yumuşatamıyor bile... Fransız Kapitalizminin son yıllarda hızla gelişmesi ve Alman Kapitalizmi ile ittifaklar kurması, Batı topluluğu içinde Atlantik Andlaşmasının imzasından beri görülen en önemli anlaşmazlığa yol açmıştır. Başkan De Gaulle Fransayı bir nükleer kuvvet haline getirmek istiyor. Dünya işlerinde başka türlü söz sahibi olunamıyacağına inanıyor. Bu amaçla Fransız halkını büyük mali fedakârlıklara zorluyor. Bundan dolayı Birleşik Amerikanın «Ortak Nükleer Kuvvet» teklifini sert bir şekilde red etmiştir. Üstelik İngilterenin Ortak Pazara alınmasına da karşı koymuştur.

Almanya — Fransa

Bu iki «Hayır!» birbirine bağlıdır. De Gaulle Fransız — Alman iş*birliğine dayanan fakat son sözü* Fransanın söyliyeceği bir Avrupa yaratmak kararındadır. Fransanın nükleer ve ekonomik gücü temeli üzerine kurulmak istenen bu «Vatanlar» Avrupası Anglosakson Dünyasına kapalı olacaktır.

Ekonomik potansyeli ve kalkınma hızı Fransadan yüksek olan Batı Almanya neticeden emin, şimdilik Fransanın gölgesinde kalmayı tercih ediyor. Fakat daha şimdiden Ortak Pazarın en güçlü ortağı haline gelmiştir. Atlantik Topluluğu içinde Fransız tezlerini açıkça destekler görünmemekle beraber, Fransanın nükleer gayretlerine gizlice katıldığı ileri sürülüyor.

Herhalde Atlantik topluluğu içinde bir kutuplaşmanın başladığı inkâr edilemez. Bu kutuplaşma Fransız — Alman çiftinin Amerikan — İngiliz çifti ile eşit haklar istemesine, Dünya işlerinin yürütümünde birinci derecede söz sahibi olmak iddialarına yol açacaktır. Atlantik Andlaşması için kumandanlıkların, sorumlulukların, ve karar yetkilerinin bu yeni kuvvet dengesine göre, yeni baştan düzenlenmesi kuvvetli bir ihtimal olarak görülmektedir.

Atlantik topluluğunun büyük ortakları arasındaki bu eşitlik iddiaları, ittifakın ikinci derecedeki üyelerine de sirayet edecek midir? Bu sorunun cevabını ittifakin küçük ortakları Ulusal bağımsızlıklarını değerlendirişlerine, öz güçlerine ve devlet adamlarının uzak görürlüğüne göre cevaplandıracaklardır.

Dogu blokunda çelişmeler

Fakat anlaşmazlıkların, çelişilerin, sadece Batının tekelinde bulunduğunu sanmak yanlış olur. Doğu Blokunun da çelişiler anlaşmazlıklar içinde bulunduğu ortaya çıkmıştır: Sovyet — Çin anlaşmazlığı, artık gizlenmiyor. Komünist bloku eski yekpare görünüşünü kaybetmiştir. Moskovadan sonra, Pekin de bir merkez haline gelmiştir.

Yugoslavyanın öteden beri ayrı bir merkez sayıldığını ve Batıdaki Komünist Partileri arasında görüş ayrılıkları belirdiğini Fransız ve İtalyan Partilerinin bir çok meselelerde ayrı görüşler savunduklarını düşünürsek, tek bir merkezden emir alan, Uluslar arası Komünizm görüşünde bir hayli değişiklik olduğu anlaşılacaktır.

Politik bağımsızlığa kavuşan milletlerin bilim ışığında kendi şartlarına uygun bir sosyalist düzen kurmaya çalışmaları, sosyalizme giden yolların çeşitli olacağını ve içinde bulunduğumuz tarih şartlarında mahalli ve milli etkenlerin mutlâkâ ağır basacağını, sosyalizmin asla bir ithâl malı olamıyacağını göstermiştir. Her millet ilmin ışığında sosyalizme giden kendi yolunu, kendisi arayıp bulacaktır. Ve bu yüzde yüz *yerli sosyalizm, kendi öz halkına hizmet* edecektir. Onun hayat seviyesini yükseltecek, toplumu ilerletecektir.

Araplararası gelişme

Dünya olaylarının panoraması çizilirken, Irak ve Suriye ihtilâlleri ne ve bunların sonuçlarına da yer vermek gerektir. Bu olay Türkiye için özel bir önem taşımaktadır. Kasım'ın devrilmesi ve Suriye vuruşunun başarı ile sonuçlanması, eski Mısır ve Suriye birliği yerine, Irak'ı da içine alan yeni bir Federal Birliğin kurulmasına yol açmıştır. Arap Birliğinin fîrdünü Küveyti, Suudi Arabistanı içine alması ve böylece bütün Arap yarım adasını kaplaması mümkün görülmektedir. Fakat yeni Birliğin istikbalini. Arap ülkelerindeki yayılışından çok Petrol kumpanyalarına karşı takınacağı tavır ve birde Kürt meselesine bulacağı çözüm biçimi belirliyecektir.

Barzani kuvvetleri ile savaş yeniden başlarsa, yeni Arap Birliğinin bu savaşı kazanmak için, tarafsızlık politikasından fedakârlık babasına bazı yardımlar araması ihtimal dışında değildir. Bu takdirde (Arap Sosyalizminden de) fedakârlıklara katlanmak zorunda kalacaktır.

Fakat Arap Birliğinin hayatı için en büyük tehlike, Petrol tröstlerinin faaliyetlerini ve kârlarını sınırlamaya yönelmesi ve hele bunları devletleştirmeye kalkışması halinde belirecektir. Zira Petrol tröstlerinin menfaatlerine el sürülmeye kalkışıldığı gün Nâsırın ve arkadaşların akibeti Musaddığın akibetinden pek farklı olmayabilir.

Oysa petrol tröstlerinin menfaatlerine ilişmedikçe ve bunların Orta Doğuda çevirdiği entrikalara son vermedikçe ne soyalizmi kurmanın ve fellahın hayat seviyesini yükseltmenin ne de hırçın Arap Milliyetçiliğini doyurmanın mümkün olamıyacağı muhakkaktır. Önümüzdeki aylarda yeni gelişmeler beklenmelidir.

İç durum

10 Subat'tan beri içeride durum şöyle gelişmiştir:

İkinci koalisyon hükümetinin, demokratik rejim meselesini ekonomik kalkınmanın sonucu olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Hükümet adına konuşanlar yüzde yedi kalkınma hızı sağlanınca her şeyin kendiliğinden yola gireceği görüşünü savunuyorlar. Rejimi tehdit eden çok ciddi tehlikeler arasında serin kanla ileriye, plânda belirtilen ekonomik hedeflere bakarak politik ve soyal gelişmeleri ikinci plâna itme eğiliminde oldukları görülüyor. Ve arada politik olayların ağırlığını birden duyarak, şiddetli tedbirler almayı düşündükleri de gözden kaçmıyor. Bu bir kutuptan öbür kutupa geçiş hükümetin belirli bir görüşe ve kendi kuvveti hakkında gerçek bilgilere sahip olmadığı göstermektedir. Şiddet tetbirleri ile demokrasinin *yürütülemeyeceği* şüphesizdir. Beri yandan ekonomik kalkınmanın politik çözümlere değil, tam tersine politik çözümlerin ekonomik kalkınmaya yol açacağıda muhakkaktır.

Hızlı ekonomik kalkınmanın bir numaralı dâvâmız olduğunu inkâr etmek kimsenin aklından geçmez. Ancak külfetleri halka yükletilerek, nimetleri mutlu bir azınlığa dağıtılarak kalkınmanın gerçekleştirilmeyeceği unutulmuşa benziyor.

Adaletsiz dağılım

Türkiyede ulusal gelirin dağılış. son derece adaletsizdir. Kalkınma plânı bu haksız gelir dağılışına ilişmiyor. Vergi yolu ile bu adaletsiz bölünüşün düzeltilmesine gidilmemiştir. Ve bilindiği gibi iç finansman açığını kapatmak için yeniden salınan vergiler ve zamlar emekçi halk yığınlarının sırtına yükletilmiştir. Bu şartlar altında kalkınma plânının gerçekleşmesi için halkımızın özel bir çaba göstermesini beklemek yersiz bir iyimserliktir.

Beri yandan Türk ekonomisinin enflâsyon tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğu da dikkatten uzak tutulmamalıdır. Kamu sektöründe uygulanacak vergi ve maliye politikası bu bakımdan büyük bir önem taşımaktadır. Son yıllarda ekonomimizin durgunluk içinde olması, Devlet gelirlerinin de düşmesine yol açmıştır. Daha doğrusu Devlet gelirleri normâl harcamaları karşılayacak seviyeye ulaşamamıştır. Harcamaların bir kısmı açık finansman*la karşılanmıştır. Bu durum* yatırımların tam olarak gerçekleşmesine engel olmuştur. Bundan başka paranın tedavül hızı da düşük kalmıştır. Bütün bu faktörler Türk *ekonomisinin enflâsyoncu* etkiler altında bulunmasına yol açmaktadır. Nihayet hızlı nüfus artışının ve devamlı dış ödeme açığının da enflâsyon tehlikesini artırdığı muhakkaktır. Gerçi Kalkınma plânında enflâsyon tehlikesine karşı bazı tedbirler düşünülmüştür. Fakat Finansman ihtiyacı ile gerçek tasarruflar arasında denge sağlanmasına bağlı olan bu tedbirlerin zamanında alınacağı ve sadakatla uygulanacağı çok şüpheli görülmektedir.

Maddi yapı değişmedikçe

Bütün bu sebeblerden başka, *toplumun maddi yapısı değiştirilme*dikçe Türkiye gibi geri kalmış bir ülkenin gerçekten kalkınabilmesi mümkün olamıyacağı herkesçe bilinen bir gerçektir. Oysa ikinci kar*ma hükûmet Türkiyeyi bu güne ka*dar geri bırakmış olan bütün bu faktörleri muhafaza ederek bir kalkınma mucizesi peşinde koşuyor.

Bu şartlar altında gerçekleştirilemeyeceği anlaşılan ve her hâlde halkımızın hayat seviyesinde iyiye doğru bir değişiklik sağlaması mümkün olmayan kalkınma

e durum

ıtu T.İ.P. Genel Başkanı Mehmet Ali
uduğu durumu geniş şekilde ele alarak

hayali bir yana bırakılırsa, rejimi tehdid eden asıl tehlikeleri daha açıkça görmek mümkün olacaktır. Demokratik ve Sosyal Anayasa rejimimiz, henüz tas tamam eksiksiz uygulanmadan ve aslına bakılırsa eksiksiz uygulanmaması yüzünden, iki yandan gelen tehlikeler karşısında bulunuyor. Rejim bir yandan demokratik hürriyetleri, halkı devrimlere, sosyal adaletçi Anayasaya karşı kışkırtmak için kullanan, *intikamcı, sömürücü*, ve kafatasçı bir muhalefet tarafından tehdid edilmektedir. Bunların neler tasarladıklarının, iktidara geldikleri takdirde neler yapacaklarının küçük bir örneğini, Celâl Bayar'ın şartlı salıverilmesi sırasında görmüş ve öğrenmiş bulunuyoruz.

Rejimi zorluyanlar

Rejim, bir yandan da, parlâmento sistemine inanmayan Türkiyenin yukardan aşağı zorla uygulanacak *bir takım denemelerle* ancak kurtulacağını sanan kuvvetlerin tehdidi karşısındadır.

Demek ki, Türkiye bir karşı ihtilâl ve ihtilâl ortamında yaşıyor. İntikamcı ve sömürücü karşı ihtilâl kuvvetleri iktidara gelirse, Anayasa çiğnenecek Türkiye en az elli yıl geri gidecektir. İhtilâl kuvvetleri iktidarı alırsa, bu sefer de Anayasa, Devrimler uygulanmak bahanesi ile çiğnenecektir. İnsan haklarına dayanan çok partili Parlâmento Rejimi tatil edilecektir. Fakat ihtilâlci *kuvvetlerin gerçekten devrimci* oldukları farz edilse bile, tasarladıkları ekonomik ve sosyal reformları gerçekleştirmek imkânını bulacakları çok şüphelidir. Çünkü yukardan aşağı uygulanacak reformlara, emekçi halk yığınları ve demokratik kuvvetlerin çeşitli yollardan karşı koyması kuvvetli bir ihtimaldir.

Meseleye hangi yönden bakılırsa, ancak emekçi halk yığınları eğitilerek, hakları menfaatleri konusunda uyarılarak, yani teşkilâtlı politik bir kuvvet haline getirilerek, Anayasa Rejiminin korunabileceği; ve plânlı kalkınmanın da ancak halkın şevkli ve inanlı çabası sağlanarak gerçekleştirilebileceği ortaya çıkmaktadır.

Ama Rejimi tehdid eden tehlikelerle gerçekten savaşabilmesi için hükümetin durumu gerçekçi bir gözle incelemesi, halka inme ve halka dayanma yollarını araması yani demokrasiyi, Anayasayı, statükonun korunması biçiminde anlamaktan vaz geçmesi gerektir. Oysa hükümet, ekonomik ve sosyal dâvâlarımızı fasit bir daire içinde çözümlemek için çabalıyor. Toplumun maddi yapısında gerekli dönüşümler yapmaktan kaçındığından başka, halka dayanmayı, halkla beraber olmayı zorunlu görmüyor. Ve sosyal meselelerin anti—demokratik kanunların baskısı ile çözümlenebileceğini sanıyor.

Kürt meselesi —

Bir büyük meselemiz var: Doğu ve Güney Doğu İllerimizde daha çok Kürtçe ve Arapça konuşan ve Alevi *mezhebinden milyonlar*ca vatandaşımız yaşıyor. Bunun doğurduğu çetin meselelerle karşı karşıyayız. Ulusal menfaatlerimize en uygun, en insanca çözüm yollarını bulmak, ihmâl edilmeyecek bir yurt vazifesidir.

Meselenin bir çok yönü var: Tarihi yönü var etnolojik yönü var, hukuki yönü var. Ve bunların hepsinin üstünde insanlığın ve Türkiyenin yüksek menfaatlerinin emrettiği yönü var. Bu yurtdaşlarımız bu güne kadar genel olarak Devlete vergisini ödemiş, yurt savunmasında kanını akıtmış ve emeğini esirgememiştir. Her işte şevkle çalışmıştır. Ama buna karşılık hak ettikleri yurtdaşlık nimetlerinden gerektiği kadar yararlandırılmamışlardır. Bu *gerçekleri olduğu gibi kabul et*mek meselesinin yurt yararına çözümü için, yurtdaş yararına çözümü için, ilk şarttır.

Çözüm yolu: Refah

Meseleyi gerçekçi bir gözle ele almak gerekmektedir; Bir kere bu Yurtdaşlarımıza eşit yurtdaş muamelesi yapılmalıdır. Anayasa'da herkese tanınan hak ve hürriyetler tas tamam bu yurtdaşlarımıza tanınmalıdır. Daha doğrusu tanınmış olan bu hak ve hürriyetlerden yararlanmaları sağlanmalıdır. Anayasamız 12. Maddesinde yurtdaşlar arasında din, dil, ırk, sınıf ve zümre ayırımı gözetilmiyeceğini yazar. Anayasanın bu emri harfi harfine yerine getirilmelidir.

İkincisi Doğu ve Güney Doğu illeri bir mahrumiyet bölgesi olmaktan kurtarılmalıdır. Şimdiye kadar ihmâl edildiklerini de göz önünde bulundurarak okulun, fabrikanın, hastahanenin, kütüphanenin, tiyatronun, yolun en çoğu bu illerde açılmalıdır. Memurun en iyisi en insancılı ve yurtseveri bu illere gönderilmelidir. Ta ki bu vatandaşlarımız Ana Yurdun öz evlâtları olduklarını kâlplerinde duysunlar ve iç ve dış düşmanların kışkırtmasına kapılmasınlar. Bu meselenin başka bir çözüm yolu yoktur.

Türkiye İşçi Partisi bu mesele karşısında da Anayasanın eksiksiz kesintisiz tas tamam uygulanmasını ister. Bundan dolayı bu vatandaşlarımızın Anayasa haklarına kavuşturulmasını savunurken, bir yandan gene Anayasanın hükümlerine uyarak Türkiyenin Milleti ve Ülkesi ile bölünmezliğini aynı taassupla savunur. Ve bölgeciliğin, bölücülüğün her çeşidini kesinlikle red eder.

Yıkıcı faaliyetlere karşı

Memleketin yüksek menfaatleri Anayasayı yıkıcı faaliyetler konusunda da aynı uyanıklığın ve gerçekçi anlayışın gösterilmesini emrediyor. Yabancı bir devlet hesabına veya *zor* kullanarak iktidara geçmek ve demokratik sosyal Anayasa Rejimini devirmek veya tatil etmek amacında olanlar hakkında açık metinli hükümleri şuraya buraya çekilemeyecek kesin kanunlar konmalıdır. (Türkiye İşçi Partisi Büyük Meclise pek yakında böyle bir kanun teklifi sunacaktır) Bu gibi kimselerin yanılmadan teşhisine gidilmelidir. Geniş kadrolu ve her türlü teknik âletlerle donatılmış emniyet teşkilâtının, bilgi seviyesi daha da yükseltilirse, bu işin üstesinden gelmesi *zor olmayacaktır*. Ama herhâl de bu günkü jurnalcilik usulleri, mesnetsiz keyfi fişlemeler, cahilce sınıflandırmalar, suçlamalar, mutlaka ama mutlaka tarihe karışmalıdır.

Türkiyenin kurtuluşu Kapitalist olmayan bir yoldan geçiyor Bunda hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Bunun için de, Türkiye gerçeklerinin bilim ışığında değerlendirilmesi ile bu yolda, halk enerjilerinin teşkilâtlı olarak harekete getirilmesi gerekiyor. Oysa faşist İtalyadan alınmış ve sonradan daha da ağırlaştırılmış kanunların yarattığı kuşku ve jurnal havası, böyle bir yolun bulunmasında, bulunduktan sonra bu yolda yürümesini de imkânsız *hâle getiriyor. Bu günkü şartlar da* ekonomik ve sosyal dâvâlarımızı her yönü ile, medeni toplumlarda olduğu gibi, gönül rahatlığı ile ele almak ve serbestçe inceleyip tartışmak kabil olmuyor. Ve bundan ancak Memleket zarar görüyor.

Ortak Pazar —

Bir başka önemlı meselemiz de Ortak Pazara girip girmeme konusudur. Ortak Pazar hakkında resmi ağızlar şimdiye kadar hep güzel şeyler söylediler. Hükümeti dinleyecek olursanız, Ortak Pazar Türkiyeyi bolluğa, zenginliğe kavuşturacak bir altın köprüdür. Ama bu güne kadar, her nedense Ortak Pazara girmek için bizim ne gibi şartlar ileri sürdüğümüz, Altıların bunlara karşı ne gibi şartlar dayattıkları ayrıntıları ile açıklanmamıştır. Bir oldu bitti karşısında kalmamızdan korkarız.

Ortak Pazara girmek yararımıza mı olacaktır, zararımıza mı?

Hükümet çevreleri Ortak Pazar dışında kalmanın Türkiye için büyük zararlara yol açacağını ileri sürmektedirler. İhraç maddelerimizin müşterisiz kalacağını, Batı topluluğunun dışında kalacağımızı iddia etmektedirler.

Sırf ekonomik bakımdan Ortak Pazar dışında kalmakla Türkiyenin bir takım güçlüklerle karşılaşacağı kuvvetli bir ihtimaldir. Fakat bu güçlüklerin yenilmesi için gerekli olan çabalar ve fedakârlıklar sanıldığı kadar büyük olmayacaktır. Fakat asıl önemli olan nokta, Türkiyenin Ortak Pazara girmesi *halinde, ekonomik kalkınma* ve ilerlemesini bağımsızca yürütmesi ve çağdaş uygarlığa kavuşması dâvâlarının büyük zorluklarla karşılaşacağıdır.

Fakat Profesör Üstünel'e göre: «Ortak Pazara üye olmanın Türk ekonomisi bakımından arz ettiği asıl tehlike, onun ekonomik kalkınmasını henüz tamamlamamış olmasından, daha doğrusu Altıların gelişme seviyesinin Türkiyeninkine göre çok ilerde bulunmasından doğmaktadır. Gelişme seviyeleri ve sanayileşme dereceleri bakımından aralarında mevcut muazzam farklar, tam entegrasyon halinde Türk Milli ekonomisinin aleyhinde işliyebilir ve Türkiyenin kalkınma hızını yavaşlatabilir.»

Bizce bu tahlili bir başka yönden daha da ileri götürmek gerekmektedir. Ortak Pazarın Türkiye için teşkil ettiği asıl büyük tehlike, bizi kapitalist sistem içinde kalmaya zorlamasından ve böylece hep bağlı bir toplum olarak yaşar durumda bırakmasından doğacaktır. Gerçekten de Ortak Pazara girdiğimiz takdirde Ulusal kalkınma ve ilerlememizin zararına olarak bu günkü hakim sınıflarımız daha da güçleneceklerdir. Ekonomimizin spesifik ağırlığı iyice özel sektöre geçecektir. Böylece emekten yana ve emekçilerin kendi elleri ile yürütüp denetledikleri plânlı bir devletcilik sistemine ve emekten yana Devletçi sektörün ağır bastığı bir karma ekonomiye geçiş imkânları çok daha zorlaşacaktır.

Mali tekellerin eseri

Ortak Pazar aslında Altıların mali tekelleri arasında bir anlaşma mahiyetindedir. Bu bir çeşit kartel anlaşmasıdır. Bundan dolayı da ortak pazar, orta ve küçük işletmeler aleyhinde olan bir kuruluştur. Kuruluş halindeki endüstriler küçük işletmeler ve pre—kapitalist küçük ve orta tarım işletmeleri Ortak Pazarın güçlü tekelleri *karşısında ergeç silinme*ye mahkûmdur. Ortak Pazara girdiğimiz takdirde bütün bu sonuçlardan başka emekçi halkımızın hayat yükü daha da ağırlaşacaktır. Ortak Pazara katılma gayreti içinde olan hükümetin, bütün bu noktaları ilk 10 yıllık dönemde elde edilecek geçici menfaatler için ihmâl etmesi ağır bir hatâ olacaktır.

On yedi yıldır mücadelesi yapılan en tabii en ilkel işçi hakları konusunda da, hükümet bekleneni getirmemiştir. Toplu Sözleşme ve Grev Kanunları, Sendikalar kanunu istenilen nitelikten çok uzaktır.

Türkiye İşçi Partisi bu konudaki görüşünü ve eleştirisini açıklamış bulunuyor; grev hakkı çok eksik ve işçi sınıfımızın gerçek menfaatlerine cevap vermiyecek biçimde kanunlaşıyor. Lokavt'ın Anayasaya rağmen bir hak olarak tanınmış olması, işçilerimiz için yeni ıstıraplara yol açacaktır. Sosyal bir Anayasa yürürlükte iken, iş verene binlerle aileyi aç bırakmak yetkisi, bir hak olarak bahsedilemez. Sendika Kanunu da gereksizdir, ve esaslı hürriyeti Anayasa ölçülerini aşarak sınırlamaktadır. Bu vesile ile işçi sınıfının adına Büyük Meclise yalvarıcılar göndermenin ne kadar faydasız, üstelik vatandaşlık haysiyetine ne derece yaraşmayan bir teşebbüs olduğu, bir kere daha ve bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır.

Türk işçisi için haklarını tanıtmanın tek yolu, Türkiye İşçi Partisi içinde teşkilâtlanmak ve Büyük Meclise kendisi girip, kendi işlerini ve yurt işlerini kendi elleri ile yürütmektir.

Genel Yönetim Kurulunun ikinci toplantısında Partimize ışık tutacak direktiflerini beklerken hepinizi en derin saygılarımla selâmlar, Genel Yönetim Kuruluna başarılar dilerim.

İsrail'de Tarım İstihsal kooperatiflerinin içyüzü

Suat AKSOY

Bir toprak reformu hareketinin tarımsal istihsal kooperatifleri yoluyla başarılması fikri aydınlarımız arasında bir hayli yaygındır. Tarımsal istihsal kooperatiflerinin ekonomik işletme bakımından büyük avantajları, rantabilite, yüksek prodiktivite v.b. ileri sürülerek liberal bir pazar ekonomisi içinde gerçekleştirilecek toprak reformunun istihsal kooperatiflerini ön plâna almasını istemektedirler. Toprakların küçük parçalara bölünerek dağıtılması ve böylece işletilmesinin ekonomik olmadığını ve verimi düşüreceğini söylemektedirler. Toprak dağıtılan çiftçilerin gerekli işletme sermayesine sahip bulunmadıkları için dağıtımdan gereği gibi faydalanamıyacaklarını ve yeniden türeyen acıkgöz müteşebbislerin istismarına maruz kalacaklarını bildirmektedirler. Halbuki tarımsal istihsal kooperatiflerinin teknik imkânlardan azami derecede faydalanarak verimli ve prodüktif işletmeler halinde çalışacaklarını iddia etmektedirler. Hattâ CHP bile, XVI. Kurultayda kabul edilen Ana Dâvâlar Bildirisinde tarımda üretim kooperatifleri prensibini şu şekilde kabul etmiştir: «Üretim ve satış alanlarında kooperatifçilik, tarım kesiminde özellikle teşvik edilmelidir. Bu suretle üretimde en rasyonel metodları uygulamak mümkün olabilecektir.» Üretim kooperatiflerinin başarılarına kanıt olarak İsraildeki üretim kooperatifleri sık sık ileri sürülmektedir. Pek yaygın olan bu İsrail örneği üzerinde durmakta fayda vardır.

Yahudi Millî Fonu

İsrailde özel mülkiyetin yanı sıra toprakların pek büyük bir kısmı kamu kesiminin, daha açık bir deyimle «Yahudi Millî Fonunun» (Fonds National Juif) malıdır. Bu fon 40 yıl kadar önce tarımsal toprakların İsrail milletine ait olduğunu bildirerek bunların idâresini üzerine almıştır. Peki bu «Yahudi Millî Fonu» nedir kimi temsil ediyor? Bu Fon Beynelmilel Siyonist Teşkilâtın (Organisation Sioniste) bir icra organıdır ve bu teşkilâtın maddî yardımlarile kurulmuştur. Fona İsrailde ve dışarda oturan gerçek kişilerin iştirâki vardır. Bu Fon araziye yaptığı yatırımlar karşılığı olarak kooperatiflerden yüksek bir faiz haddi almaktadır. Görülüyor ki Beynelmilel Siyonist Teşkilâtı yoktan var ettiği İsrail Devletine Ortadoğuda askerî bir görev yüklerken, yatırdığı sermayenin faizini ihmal etmemiştir. Para ve faiz işlerinde asırlık tecrübeleri bilinen Yahudi sermayedarlarından bunun ihmalini beklemek biraz safdillik olurdu. Tepeden tırnağa silâhlı bir askerî devlet kurulurken bunun masrafları 2000 yıllık hayallerini gerçekleştirerek mukaddes topraklarına dönmek isteyen zavallıların sırtına yüklenmiştir.

Kibutz nedir?

Yahudi Millî Fonuna ait topraklar üzerinde ilk istihsal kooperatifleri Kibutzlar bundan 40 yıl kadar önce kurulmuştu. Kibutzlar kuruluşlarının nedeninden ötürü askerî ve tarımsal bir karektere sahiptiler. Yaşamak ve hayatlarını devam ettirebilmek ve muhitin, yerlerinden kovdukları baskılarına dayanabilmek için kolektif bir sistem kurmaya mecburdular; Bu bakımdan doğuştan askerî ve kollektif bir nitelik taşıyorlardı. Kibutz üyeleri de yanlı olarak bir omuzlarında tüfek, öbüründe kürek taşımak zorundaydılar.

Başlangıçta Kibutzun dinî bir mahiyeti yoktu, dinsizdiler. 1933 dan itibaren dinî kolonlar yerleşmeye başladı. Bu dinî duyguların alabildiğine istismar edildiğinden şüphe edilmesin. Örneğin Kerem Yavné adındaki kibutzda havra için 20 milyon harcandığı halde, üyeler hâlâ barakalarda yemek yemektedir. Dinî görevlerin yapılması için ayrılan zaman, yılda kâhil bir insan için 70 iş gününe bedeldir.

İsrail devletinin din istismarında ne kadar ileri gittiğini ve devletin dinî karekterini aşağıdaki örnek çok güzel belirtir:

***İkinci Dünya Savaşında* Nazi mezaliminden kaçarak bir Polonya kilisesine sığınan ve orada katolik dinini kabul ederek papaz olan bir Yahudi genci, savaştan sonra İsraile yerleşmek ister. Kendisi Nazi mezalimine karşı çarpışmış, Yahudiliği bütün benliğiyle savunmuş örnek bir insandır. İsrail Anayasasının birinci maddesi her Yahudiye İsraile gelip yerleştiği takdirde vatandaşlık hakkını tanımaktadır. Fakat bu papaza katolik olduğundan vatandaşlık hakkı tanınmamış Anayasa Mahkemesi de bu kararı onaylamıştır.**

Kibutzlar, istihsalin, çalışmanın, istihlâkin ve hattâ yaşama tarzının müşterek olduğu bir toplumdur. Özel mülkiyet tamamen yasak edilmiştir. Kibutz üyelerinin (haverim) müşterek mülkiyet üzerinde hiçbir hakları yoktur. Üyeler ancak özel eşyalarının sahibi olabilirler. Herkes aynı yemeği yer, aynı elbiseyi giyer. Yemekler bir yemekhanede toplu̇ca yenir.

Kibutza hiçbirşey vermeden girilir, fakat hiçbirşey almadan da çıkılır. Kibutz üyeleri emeklerine karşılık bir ücret almazlar. Sadece beraberce yenilir, aynı mağazadan aynı mallar istihlâk edilir. Eğer bir üye kibutzdan ayrılmak isterse müşterek mülkiyetten bir hisse veya çalışma sırasında birikmiş paradan bir hak iddia edemez. Geldiği gibi gider. Ancak elbiselerini, özel eşyasını beraberinde götürebilir. Kibutzlarda günde dokuz saat çalışılır. Yıllık tatil 7 gündür, ihtiyarlar için bu 15 güne kadar çıkabilir.

Sermayenin emrinde

Böylece bir yandan askerî karekteri ağır basan bir devlet, büyük sermaye yatırımlarile kurulup desteklenirken, öbür yandan istihsal kooperatifleri ile istihsalin artması sağlanmaktadır. Burada bir noktayı işaret etmek faydalı olur. İsraile büyük yatırımlar yapan sermayeler burada istihsal kooperatiflerini *teşvik etmektedirler*. Özel teşebbüsün en büyük ve hararetli temsilcileri İsrailde bu kooperatiflerin taraftarı gözükmektedirler. Özel teşebbüs ne zamandan beri böyle bir sistemin savunucusu olmuştur? Çoğu zaman İsrailde istihsalin büyük bir hızla artışı örnek gösterilerek bu kooperatifler savunulmaktadır. Fakat istihsalin hangi şartlar altında arttığından pek söz açılmamaktadır. İstihsal işte bu kadar ağır çalışma şartları altında ve büyük sermayenin kazançlı yatırımları ile gerçekleşmektedir.

Sermaye ise faizini asla ihmal etmemektedir. Bu en ileri derecede istihsal kooperatifleri pazar ekonomisinin hâkim olduğu bir toplumda bulunmaktadır. Bundan ötürü böyle bir pazarın ekonomik kanunları burada da tabiî ki yürürlüktedir. Faiz tutarları, sigorta, vergi v.b. ise merkezdeki muhasebe tarafından doğrudan doğruya kesilmektedir. Bir yandan kibutza askerî hizmetler gördürülürken, öbür yandan bu kadar sağlam ve kârlı bir yatırım *yapmak birçok sermayedarları kıskandıracak* niteliktedir.

Çözülme başlıyor

Son zamanlarda kibutzlarda bir çözülme görülmektedir. Bu muhtemel bir krizin başlangıcı gibi görülebilir. Prodüktif iş günü nisbeti gittikçe düşmektedir. Ve Haaretz gibi muhterem burjuva gazeteleri kibutzlarda müşterek disiplin düzeninin ve kanatkârlığın bozulmasından şikâyet etmektedirler.

Prof. René Dumont kibutz sisteminin kaçınamıyacağı muhtemel bir krizden bahsederek, İsrailde kurulan ve kibutzların bir sentezi manîyetinde olan öbür kooperatifleri anlatıyor. Bunlardan ilki köy kooperatifleri (mochav ovdim) diyebileceğimiz işletmelerin kişisel olduğu tipteki kooperatiflerdir. Büyük işleri bir traktör istasyonu yapar. K o o p e r a t i f t e ş k i l â t ı satın *almada, mahsul satılmasında* ve dağıtımdadır. Kibutzda günde 9 saat çalışmaya mukabil burada 12 saat çalışılır. Fakat hayat seviyesi daha yüksektir. Kibutzdan kaçıp bu kooperatife gelen bir kadın bunun sebeplerini şöyle anlatıyor: «Ben yedi yıl, 1921 den 1928 e kadar kibutzda çalıştım. Niçin mochava geldim? Kendi çalışmamın imkânlarile yaşayabilmek için. Kibutzda kendimden birşey yarattığımı hissedemiyordum».

Fakat bu kooperatiflerdeki üyelerin durumu da pek iç açıcı değildir. Burada da herkesin muhasebesi, istihlâk maddelerini veren bir mağaza tarafından tutulur ve bu mağaza bütün para işlerini ve merkezle olan idarî işleri yürütür. Üyelerin biriktirdikleri paralar kooperatif kasasında durur ve üye birikmiş parasını çekmek hakkını haiz değildir.

Aile Kibutzları

İkinci bir tip aile kibutzlarıdır. (Mochav Chitoufi). Bunlarda çalışma ve işletme müşterek olmakla beraber aile h a y a t ı vardır. Bu tip kibutzlardan verilen bir örnek bunların askerî karekterini pek güzel açıklamaktadır: Tecrit edilmiş ve tehlike içinde bulunan bir koloni Araplarla çarpışabilmek için muhkem bir savunma teşkilâtı kurmuştur. Bu iş için başlangıç sermayesinin yarısı gitmiştir. Böylelikle savunma masraflarının bir kısmının bunlara ödetilmesinin yolu da bulunmuştur. Burada 6 gün dokuzar saat çalışılır. Yılda kadın için 15, erkek için yalnız 10 gün tatil vardır. Vergiler ve öbür ödemeler gene doğrudan doğruya merkez muhasebe tarafından hesap edilir ve kesilir.

Üçüncü tip tarım merkezleri denilen büyük üniteler halindedir; yeni gelen göçmenler bu şekilde, susuz ve Araplara yakın yerlere yerleştirilmektedir. Topraklar kişisel mülkler halinde dağıtılmıştır; fakat müşterek olarak işletilir. Binalar bir merkez etrafında toplanmıştır ve öbür topluluklar bu merkezden belirli bir mesafeden ileri gidemezler. Her ünite de çapı 600 metreyi geçmeyen daireler içinde bulunur. Burada da *şu türlü* şikâyetler işitilmektedir: «Yeni gelenler tembel ve heyecansız», «Randıman çok düşük», «Kuzey Afrikalılar kötü muamele görüyorlar» v.b.

İsraildeki tarım istihsal kooperatiflerinin karekterlerini kısaca özetlemeye çalıştık. Özel durumları ve ne gibi bir amaca hizmet ettikleri açıktır. Sadece istihsal durumu, verim, prodüktivite gibi kıstaslardan hareketle kolay bir mukayese yoluna gitmenin ne kadar aldatıcı olduğu meydandadır. Mukayese yapılırken toplumların özel şartlarının gözönünde bulundurulması basit bir gerçektir ve her zaman söylenir: Türkiye kır hayatının ise yukarda anlatılan şartlarla uzaktan yakından bir ilgisi olmadığı aşikârdır.

Bir Kibutz mensubu ağaç dikiyor.

Amerikan zencileri İnsan Hakları istiyorlar...

200 yıl sabırla eşitsizliğe, insanlık dışı davranışlara katlanan güney eyaletleri zencileri artık «YETER» diyorlar.

Amerika'nın güney eyaletlerinin birinden bir adam çıktı. Aydınlık yüzlü bir insan. Boynuna astığı levhayı 370 mil yaya yürüyerek bir şehirden bir şehire götürmek için Nisan'ın sonlarında yola düştü. Adam, Amerikanın Güney eyaletlerinden birinde memur. İlk bakışta acaipliği seven Amerikalıdan biri gibi geliyor insana. Ve 700 kilometreye yakın b i r y o l u yayan yürümek kararı verdiğine göre oldukça acaip bir adam. Fakat boynuna levhayı asıp Tenesse eyaletinin Chatanoge kasabasından hareket edince, işin ciddiyeti anlaşıldı. Adamın boynundaki levhayı gören zenci olsun beyaz olsun, gözleri korkudan fal taşı gibi açılıyordu. Onlar için bu zavallı adam bir ölüm yolcusu idi. Bu adama, dua etmekten başka bir şey yapılmazdı. Adamın boynundaki levhada iri harflerle yazılmış şu kısa cümle okunuyordu: «Amerikada ırk ayrılığına son verin.»

William Moore
— Zenciler için öldü —

Bir insan ölüyor

William Moore'nin yaptığı bu hareket düpedüz ölümü istemekti. Kasabanın dışında önüne gelen herkes - zencisi, beyazı - onu bu fikrinden döndürmeğe çalışıyordu. «Fazla sürmez senin renginden olan beyazlar seni öldürürler» diyorlardı. Irkçılığa karşı bir başına *gösteri yürüyüşü* tertip eden Moore, uzun yolculuğunu daha da faydalı hale getirmek için günlük hâtıralarını bir deftere dakikası dakikasına kaydediyordu.

Yanından geçen, önüne çıkan hep ayni şeyi söylüyordu: «Öldürürler seni» o da hemen söyleneni yazıyordu. Yolun kenarında diz çökmüş yaşlı zenci kadınların kendisi için dua ettiklerini görüyordu. Ve yazıyordu. Böylece bir mil, iki mil, ... beş mil... on mil... yol aldı. Tenesse eyaletinin güneyinde bulunan Alabama topraklarına girmek üzere idi. Karşısına iki adam dikildi «Yakında öleceksin» dediler. Bu Moore'nin defterine yazdığı son ihtar oldu.

İnsan sever Moore, 370 millik yolun ancak 11 milini yürüyebilmişti. Zenci düşmanları: bu masum, bu bir başına, bu sessiz yürüyüşe daha fazla dayanamamış ve Moore'un ensesine iki kurşun sıkarak onu öldürmüşlerdi. Irkçı faşistler insani olan hiç bir şeye fazla dayanamazdı.

Beyaz dost

Bu haber Alabama eyaletinin Birmingham şehrinde Nisan başındanberi devam eden sessiz yürüyüşleri büsbütün arttırdı. Zenci gençler ve çocuklar ertesi günü kendilerine su sıkan köpek salan polislerin karşısına: boynunda «Amerikada ırk ayrılığına son verin» levhası taşıyan beyaz bir adamın büyük boy fotoğrafları ile çıktılar. Zenci mahallesine belki 200 yıldır iyi niyetli ve zencilerden yana bir beyaz ilk defa girmişti. Daha doğrusu, iyi bir beyaz adamın fotografı. İyi beyazlar ölmeden zencilerin yanında yer alamazlardı.

Artan gösteriler karşısında, Birmingham'ın polis müdürü büsbütün sertleşti, kudurdu. Polis arabaları nümayişçileri hapishanelere taşımağa yetişmiyordu. Okul servisleri yapan otobüsler ırkçı polis müdürü tarafından hapishane arabası olarak kullanılıyordu. Zenci çocuklar sabahları okula gittikleri otobüslerle öğle sonlarında hapishanelere taşınıyordu.

Gösterilerin sebebi

Amerika'nın güney eyaletlerinde devam edegelen ırk çatışmasının, daha doğrusu zenci ırkın insan haklarından mahrum edilmesinin 200 yıllık bir geçmişi var. Amerika'da yaşıyan beyaz insanlar için hiç de övünülecek bir geçmiş değil. Tabii bu ayrılığın nedenleri üzerinde durup bilimsel şekilde izahlar yapmak mümkün. Fakat, bu toplum hâdisesine düpedüz insancı bir gözle bakıldığında: İğrenç ve aşağılık bir iş bu. Hürriyetten, eşitlikten ,insan haklarından ve hür dünyanın öncülüğünden bahseden bir toplumun *samimiyetinden şüphe* ettirecek bir iğrençlik. Bunun artık bilimsel açıklaması değil, ırkcılığın kökünden yok edilmesi gerekir.

Alabama eyaletinin Birmingham kasabasında Nisan başında başlıyan gösteriler gerçekten bütün Amerikadaki *zencileri kızdıran* bir sebebe dayanıyordu. Adliye Bakanı Robert Kennedy, zencilerin hepsine beyazlar gibi seçme hakkının verilmesi için Federal Mahkemeye müracaat etmiş ve bütün zenciler bu en tabii hakları üzerinde mahkemenin vereceği kararı sükünetle beklemişlerdi. Fakat 1 Nisan günü Federal Mahkeme Adliye Bakanının bu teklifini ve o güne kadar ırk çatışmaları yüzünden hapse atılan siyahların salıverilmelerini reddetti.

Irkçı polis müdürünün köpekleri zencilere saldırıyor,
— Hitlerin de böyle köpekleri vardı —

İki ayrı dünya

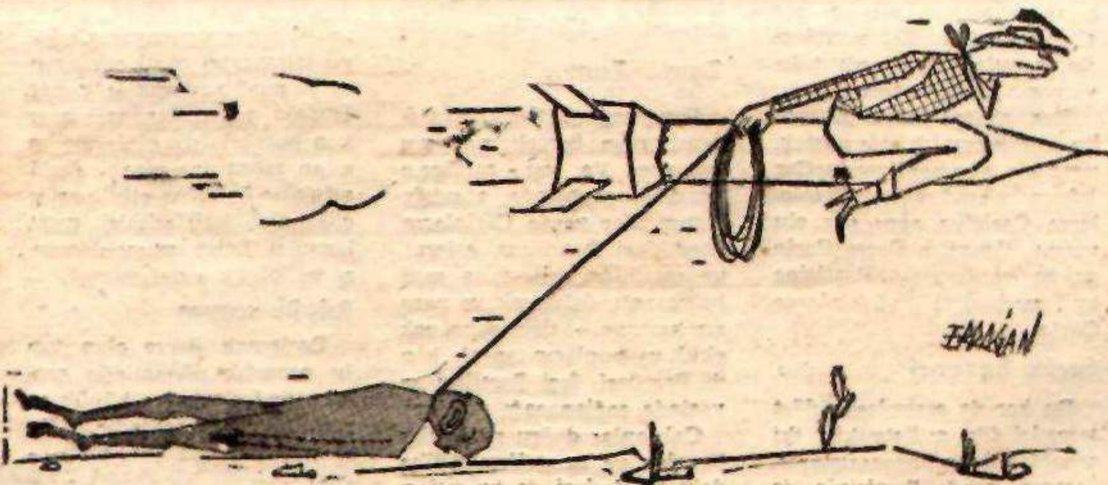
Birmingham gösterileri bu *kararın verilmesinden sonra* başladı. Bu şehrin yüzde 60'ı beyaz yüzde 40'ı zencidir. İki renk şehrin iki ayrı yakasında yaşar. Her şeyleri ayrı iki dünya. Okulları, lokantaları, alış-veriş yerleri, vasıtaları; kısaca, düşünülebilen herşeyleri ayrı. 200 yıldır bu böyle. Siyah derili Amerikan vatandaşları, artık bu *eşitsiz*liğin, haksızlığın kaldırılmasını istiyorlar. Siyah derili kardeşlerinin Afrikada devletler kurduğu, milletlerarası münasebetlerde oy ve karar sahibi olduğu bir dünyada sadece insan hakları beyannamesinde yazılı tabii haklarını istiyorlar.

Bu defa kararları kesin. Hareketi iki din adamı yönetiyor. Dr. Martin Luter King ve Ralph Abernathy isminde iki genç din adamı.. Gençleri büyük bir disiplin altında gruplar halinde toplayıp sessiz yürüyüşlere katıyor Yaşlılar gençlerin savaşını kaldırımlardan izliyorlar. *Dini* melodileri kurtuluş şiirleriyle birleştirip: «kurtuluş şarkıları yapıp söylüyorlar Liderleri «Zenci şarkısız hiç bir şey yapmaz» diyor

Bu şarkıları söyliyerek sokaklarda dolaşıyorlar. Bu masum bu sınırlı gösterilere Birmingham'ın ırkçı polis müdürü kurt köpeklerini saldırtıyor. Bu vahşet içinde yapılan zenci avı sonunda pek çok genç hastahanelere kaldırılıyor. Yaralanmıyanların yüzlercesi de hapishanelere gönderiliyor.

Zenciler kazanacak

Harekâtın iki lideri beyazların mahkemesi tarafından 180 gün hapis cezasına çarptırıldı. Şimdi Birminghamlı zenciler bütün Amerikalı zencilerin yardımını istiyor. Ve bütün bölgelerden akın akın gelen zenciler yakalanıp önce hapsediliyor sonra sınır dışı. Fakat hareket durmuyor. Genel kanaat bu hareketin ilk defa zencileri birlikte savaşma zorunluğuna inandırdığı merkezinde. Kennedy mevcut kanunlar karşısında bir şey yapamıyor. Kanunlar da ırkçılardan, beyazlardan yana. Fakat, 200 yıllık sabır, insan hakları ve birleşmiş bir savaş ruhu, ve insanlık haklarına saygı gösterilmesini istiyen bütün insanlar da siyah derililerden yana. Bu savaşı zenciler kazanır

Sendikacılığımız ve işçi hakları

Ahmet TOP

Türkiyede bugüne kadar sendikalar daima bir baskı altında bulundurulmuş ve muhtar bir sendika yürüyüşü temin edilememiştir. İşverenler bütün imkânlarını kullanıp, kendi iş yerinde sendikaların faliyet göstermemesi için çabalamış, zaman zaman başarılar sağlamışlardır. İşverenler *sendikaları yetersiz hale sokmak için* mali bakımdan baltaladıkları gibi, sendikalı işçileri yıkıcı propagandalarla sendikadan uzaklaştırmış veya sudan bahanelerle işten atmıştır. Bazı işverenler türlü vaitlerle satın aldıkları işçileri, o sendikanın idâre heyetine seçtirmeye muvaffak olarak, sendikaları kendi arzularına yöneltmişlerdir. *Daha bir çok usullerle, meselâ:* kalifiye sendikalı bir işçiyi alt kademeye indirmek, sobote, hırsızlık, üste hakaret, emirlere karşı gelmek gibi çamurlarla lekeleyerek yıldırmak aciz duruma düşürmek için ellerinden geleni yapmışlar ve yapmaktadırlar.

İşverenlerin bu tutumuna binlerce misâl verilebilir. Bugün sendikaların başında bulunan idârecilerin ekseriyeti yukarda saydığım olayların bir kaçına rastlayıp, aylarca, senelerce bütün aile efradı ile açlık ve perişanlık içinde kıvranmışlardır. Öyle s e n d i k a c ı işçilerimiz var ki, yediği darbelerin etkisi ile yuvası dağılmış, çocukları öğrenimsiz mesleksiz kalmış, kendisi hastalıklar içinde kıvranıp ideal uğruna gecekonduların kuytu köşelerinde ölüp gitmiştir. Bütün zorluklara rağmen yaşayanlarda var. Yaptıklarını, çalışmalarını büyük bir heyecanla anlatıyorlar, genç sendikacılara destek olarak, yılmamalarını, ısrarla çalışmalarını öğütlüyorlar.

Sendikalarımız siyasi yönden de büyük darbeler yediler. Aldatıldılar, atlatıldılar, siyasi teşekküller tarafından bir oy metaı haline getirildiler. Demogojilerle, *yalanlarla yıllardan beri* işçi haklarına set çekildi, işçi oyları siyasi partiler içinde parçalandı, bir kısım sendikacılarımız sandalya peşinde, kurnaz bir eda ile işçinin tertemiz haklarına ihanet ettiler. Bir kısım sendikacılarımız samimi olarak işçi haklarını parlâmentoda savunmak arzusu ile siyasi teşekküllerin ardı sıra gece - gündüz koştular. Fakat bu iki fikre sahip olan sendikacılar kurnaz politikacıların oyununa geldiler. İşçinin sesi parlâmentoda yine duyurulamadı. Bir tatlı rüyadan acı bir gerçekle uyanan mağlûp sendikacıların bir kısmı oyuna geldiklerini anladılar. Kendileri uyurken çoktan *uyanmış sendikacıların* yolunu tutarak bir parti etrafında toplandılar. Fakat, gerçeği görmeyerek veya görmemezlikten gelerek hâlâ ikiyüzlü politikacılardan medet uman sendikacılar az değil.

Bize kimse gücenmesin, haklarımızı dilenerek değil, bir parti çatısı altında toplanarak, meşru seçim yolu ile parlâmentoda bir kuvvet meydana getirerek alabiliriz. Haklarımızı vermek istemeyenlerin karşısında bir dilenci duruma düşmek bize yakışmaz. Hak verilmez alınır derler. Biz bunu yukarda açıkladığım şekilde anlıyoruz. Sendika liderlerinin artık fikir birliğine varmaları gerekir.

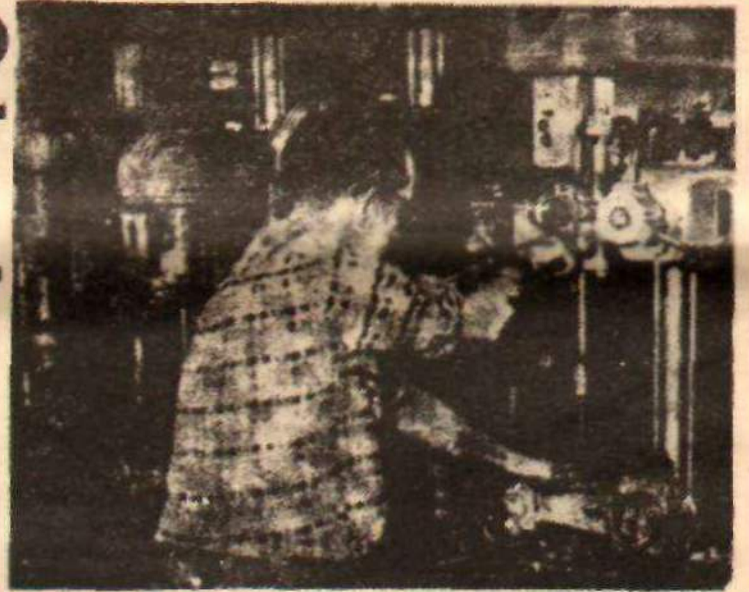
Her türlü ihtirasları, dargınlıkları, taraf çekmeleri bir tarafa bırakalım. Sendikaların bir kuvvet olmasını sağlayalım. Kişiliğimizi bu vatanın selâmeti için ve yanı sıra emek için adayalım.

Büyük Millet Meclisinde müzakeresi yapılan işçi hakları ile ilgili kanunların yeterli olmadığı bir gerçektir. Grevle lokavtın eşit olduğu iddiası yanlış bir tezdir. Bir kere Anayasada lokavt için bir kayıt yoktur. Böyle iken, senelerce mutlu bir yaşayışla gelişmiş, güçleşmiş bir işverenle, yine senelerce hakkını alamayışının ezikliği içinde cılız kalmış bir işçi eşit sayılamaz.

Tasarıdaki önemli noksanlıklar, işçi ve işveren münâsebetlerini iyimser bir anlayış içine sokmaya imkân bırakmayacaktır. Bu durumda işçinin selâmete ermesi bir hayal olmaktadır.

8 Nisan 1963 günü Ankarada toplanan sendikacılar toplantıya şu ümitle gittiler. Tasarılar titizlikle gözden geçirilecek. Fikirler birleştirildikten sonra hazırlanan dökümanlar her sendikacı tarafından kendi ilini temsil eden milletvekili ve senatöre verilecek ve müzakereler izlenecek. Oysa sendikacılar bir nisandan yedi gün sonra «Nisan bir» edildiler. Türk — İş yöneticileri kendi görüşlerine uygun dökümanları çoktan milletvekili ve senatörlere vermişlerdi. Toplantıda bu durum uyanık sendikacıların gözünden kaçmadı. Samimi bir düşünüşle verilen bir takrir gürültüye getirilmek istendi. Şimdi bu takrir tarihi bir gerçek olarak kafalarımızda yer aldı. İstenen iyiye doğru gitmektir. *Sorumluluk kime yüklenirse yüklensin, sonucun* emekten yana belirmesi ön dileğimiz olmalıdır.

Tornacı Carlo ve televizyon

Grevlerin modern bir çalışmaya kavuşturduğu Avrupalı bir işçi

Carle Bianchi'nin eve döner dönmez yaptığı ilk iş taksitle yeni aldığı televizyonu açmak oluyordu artık. Televizyon bambaşka bir yaşantıya açılan bir pencereydi Bianchi ailesi için. Son model otomobil, rahat evler, şık bayanlar, tonbul çocuklar. Belliydi ki oradakiler fakirlik, üzüntü, korku nedir bilmiyorlardı.

Ünlü FİAT otomobil fabrikasında tornacıdır Carlo. Televizyonun ilk taksitini sendikanın kendilerine son kez sağladığı yüzde 12 zamdan ödemişti. D o ğ r u s u sendika iyi çalışıyordu. Birşeyler olmuştu sendikada son dört yıl içinde. Önderler daha atılgan, daha kavgacı olmuşlardı. Yoksa öyle patron kolay kolay insana yüzde 12 zam yapar mıydı? Toplu pazarlıkmı, kollektif mukavele mi, ne diyorlarsa işte, o yaşantılarına bir yenilik getirmişti. Patronla bir süre pazarlık yapan yöneticiler, bir gün işçileri toplamış.

Grevden yana

Arkadaşlar, demişlerdi. İşveren isteklerimizi kabule yanaşmıyor. Tek çıkar yol grev. Ne diyorsunuz?

İşçilerin çoğu grevden yana çıkmıştı. İşçilerin eşlerini görmeliydiniz. Erkeklerinden aşağı kalmıyorlardı. Carlo'nun karısı kendinden baskın çıkmıştı.

Carlo, demişti. Tabii grev yapacaksınız. Yitirecek neyimiz var sanki? Şimdiye dek hep patrona çalıştın. Biraz da bizim için çalış artık.

Başka bir güçle çıkmıştı o gün evden Carlo. Başarı haberi ile eve döndüğünde Carlo, kıvançla parlamıştı gözleri Eva'nın. Altı hafta süren grev kolay olmamıştı.

Ne var ki taban dört yıldır kaynamaya başlamıştı ve bu başka bir kaynamaydı eski günlere göre. Bir önceki kuşak da grev yapardı, bir önceki kuşak da daha iyi şeyler isterdi. Ama onlar yenilgiye uğraya uğraya, umutlarını son zafere bırakmışlar, aşağılık duyguluğu içinde boğulmuşlardı.

Günlük zaferler

Halâ ne diyordu Büyük Baba Bianchi:

— Sefalet çekmek bizim kaderimiz. Bizi ancak son zafer kurtaracaktır. Son zaferden çok, günlük zaferler ilgilendiriyordu Carlo'yu.

Yemek zamanı gelip de, televizyonu kapatıp elektrikleri yakınca, televizyondaki yaşantıdan birden kendi yaşantılarına *atılıyordu* Bianchi ailesi, acımak bilmez bir el tarafından. Ve çevreleri ile karşılaştırıyorlardı televizyondaki yaşantıyı.

Her akşam böyle oluyordu. Bir kızgınlık, bir istek, yeni bir güç kaplıyordu Carlo'nun vücudunu. Yüzbinlerce Carlo'ya aynı şey oluyordu. Ve yüzbinlerce Carlo greve katılıyordu. Partisine oy veriyordu yüzbinlerce Carlo.

Seçim kazancı

Bu kez de seçimlerde dört temsilci (iki milletvekili, iki senatör) daha kazanmışlardı. İnsanın kendi Partisinin, işçiler arasında seçilmesi kendi temsilcilerinin Meclis'de bulunması tarif edilmez bir *haz veriyordu onlara.* Temsilcilerinin Meclis'deki işçi haklarını koruyan sözlerini fabrikada arkadaşları, evde eşleri ile birlikte, gazetelerden yeniden yeniden okuyorlardı. Hepsini anlamasa da, bir pırıltı geliyordu bunları dinlerken Eva'nın iri siyah gözlerine. Kirli elbiseyi üstlerinden çıkarır gibi kurtuluyorlardı aşağılık duygularından hergün biraz daha.

Yalnız İtalya'ya özgü değildir bu değişme. Fransa'da Maden İşçilerinin şaşmaz başarısı yeni sona erdi. Almanya'da bir milyon iki yüz bin maden işçisi grev yapmakta şu anda. Yüzde sekiz zam istiyorlar.. Her yanda baştaki önderler tabanın hep sağında kalmaktan ne yapacaklarını şaşırmışlar.. Amerika'da yeni siyah kuşak, babalarının «tavizci» tutumundan bıkmış, ya bize de eşit hak verirsiniz artık diyor, ya da gerisini siz düşünün.

Zam... Zam..

Her yerde Carlolar için önemli olan ücretlerine yapılan zam. Ve bu zamların sendika sayesinde alındığı inancı. Her yerde Carloların istedikleri kendileri, eşleri ve çocukları için daha mutlu yaşantı, daha çok ve parasız hastane — ilâç, daha çok okul ve bunların ancak kendi Partileri, İşçi Partileri sayesinde sağlanacağı güvenci.

Çalışanlar doğru yolda ilerliyorlar ve az gelişmiş ülkedeki kardeşleri de bu yolun eşiğinde. *Kimse döndüremez* onları artık yoldan.

Türkiye'deki gelişme de bundan ayrı olamaz.

Büyük kentlerimizi çevreleyen gecekondularda yaşayanların sayısı hergün biraz daha artacak. Oradakiler, ışıksız, susuz, yolsuz; çoluklu—çocuklu, gelinli—kaynatalı oturdukları tek odaların kapısına çıkmışlar, geceleri ışıkları pırıl pırıl parlayan büyük kenti öyle gözlüyorlar. Gecekondularda a*çılmaya başlayan sinema* perdeleri onlara yeni bir yaşantıdan haber uçuruyor. Carloyu televizyon nasıl etkiliyorsa bu pırıl pırıl ışıklar, perdelerdeki yaşantılar, iş ararken bulvarlarda gözlerine takılan rahat insanlar, süslü vitrinler öylesine etkiliyor işçilerimizi, işsizlerimizi, ırgatlarımızı, hatta memurlarımızı ve küçük esnafımızı.

Büyük sorum

Başlamak üzere olan toplu pazarlık döneminde sendika önderlerimize büyük sorumluluk düşmektedir. Ya kendi işkollarında, Kavel örneği, yapacakları bir kaç önemli grevle—hem de bu kez ücret üstüne — ücretlerde temelli artış sağlayacaklar, ya da tabandan büsbütün kopup gidecekler.

Yabancı bir devletten alınan para yardımı ile merkezdeki işçi konfederasyonunu güçlendirmek, bol sayıda sekreterler, halılar, mobilyalar, geceleri pırıl pırıl yanan neon lâmbalarla donatılmış bürolar kurmak nerede denenmiş ise orada başarısızlığa uğramıştır. İşte Fransa, işte Yunanistan, işte Afrika! Bu yola gitmiş örgütlerin kafası büyük, bacakları cılız garip bir yaratığa benzeyen durumları ortada. Oysa merkezdeki işçi konfederasyonları koordinasyon ile görevlendirilmeli, genel sorunlar ile ilgilenmeli ve yatay örgütlerden çok, her işkolunda dikliğine kurulan ulusal sendikaların güçlendirilmesine yardım edilmelidir.

Sina PAMUKÇU

ARAP BİRLİĞİ

Birbirine inanmamış tarafların sonu gelmeyen iktidar çekişmeleri

Suriyede sokağa dökülen çatışmalar iktidar şandalyelerine oradan birlikçi memleketler katına yansıdı. Şimdi birlikten çok tek başına iktidar eğilimi hakim oldu

Mısır, Suriye ve Irak arasında aceleye getirilen Birleşik Arap Cumhuriyeti ön anlaşmasından sonra gelen zaman siyasi eğilim ve diğer organize kuvvetlerin kendi hesaplarına çalışmalarına hasredildi. Önce Suriye,de su yüzüne çıkan uyuşmazlık çalışması, Irakta sessiz sedâsız bir kabine istifası şeklinde kendini gösterdi.

Bilindiği gibi Suriyede bütün banka ve kredi kurumlarının devletleştirilmesinden sonra Suriye kabinesinden Nâsırcı dört bakan istifa etti. Bu istifaların bir yandan, Surive'de bulunan Nâsır taraflısı kuvvetleri durdurmak öte yandan bizzat Mısırı karşı bir duruma sokmamak için Kahireye bir uzlaşma heyeti gönderildi. Açıkça bir Baas oyalaması olan bu davranış Kahire tarafından hiç de hoş karşılanmadı. Mısır başkentinde çok kalamadan geri dönen heyet daha hareket etmeden önce Suriyede taraflar sokağa döküldü. Özellikle ve devamlı olarak Halep'te ortaya çıkan Nâsırcı gösteriler kısa zaman sonra Şam ve diğer şehirlere de sıçradı. Nâsır taraftarlarının daha çok üniversite gençliği arasında bulundu. şu bu gösterilerle daha iyi anlaşıldı. Kanlı gösteriler sırasında askeri kuvvetlerin Nâsırcılara karşı amansız davranışı ordu kademelerinde de durumun Baas lehine geliştiğini gösterir bir delildi.

Gerçekten Baascılar boş durmamış, esasen büyük kısmı ellerine olan ordunun kilit noktalarını tamamen ellerine geçirmişlerdi. Fakat dört bakandan boşalan yere yeni bakanların bulunmaması; Baascıların Suriyede iktidarı bir başlarına alacak gücü henüz bulamadıklarını gösteriyordu. Bu durum karşısında kabinesinin noksanlarını tamamlayamayan Başbakan Salah Bitar, ihtilâl Kumandanlığı Milli Konseyine istifasını verdi. İhtilâlin hemen ertesi günü iktidara gelen Salah Bitar, her şeye rağmen Baas partisine noktalarını ele geçirmek için kıymetli iki ay hizmet etmiştir. Bu istifayı bir ihtilâl sonrası iktidarını elden kaçırmak şeklinde yorumlayanlar da Baas'ın ve Salah Bitar'ın başarısızlık hanesine not düşmüşlerdir.

Suriyedeki ihtilâl buhranı Kahire'de beklenilen memnuniyeti uyandırmıştır. Mısır basını Salah Bitar iktidarının son bulmasına duydukları sevinci iri puntulu manşetlerle göstermektedir. Suriye Milli Konseyi işlerin büsbütün karışmasını önlemek için 35 yaşında genç bir siyaset adamı olan El Cündi'yi kabineyi kurmakla görevlendirmişse de denenmesi öngörülen «Milli Cephe» kabinesi gerçekleşememiştir.

Buhranın nasıl çözüleceği daha doğrusu duruma kimin hâkim olacağı konusundaki görüşler çeşitlidir. Baas, ihtilâlci bir bünye ve hazır teşkilâtlarada yer etmesine rağmen geniş halk kütlelerine dayanmamaktadır. Oysa dağınık da olsa her zaman harekete geçirilebilecek olan bu kuvvetler Baas'ın rakibi Nasır'ın sihiri altındadır. Belki kısa vadeli bir iktidar rakibi değildir, fakat her zaman için iktidarı güçleştiren ve hatta görüldüğü gibi imkânsızlaştıran bir kuvvettir.

Bu arada durumun emperyalist kombinezonlara açık bir zafiyet gösterdiği de gözden uzak tutulmamalıdır. Bu durumlarda iyi pazarlıkçılar kısa vadeli de olsa bazı kazançlar sağlamasını daima bemişlerdir. **I r a k ve S u r i y e** arasında işbirliğini başarıya ulaştırıp bunu milli sınırlar dışında dostluklara bağlamasını becerecek tecrübeli kimseler Orta — Doğu politika dünyasında az değildir

Birleşik Arap Cumhuriyetinin bir ay öncesine göre meydana gelen bu kötümser durumun yakın bir izleyicisi de Barzani olsa gerektir. Barzani Bağdat'a verdiği 10 günlük sürenin üzerinden bir 10 gün daha geçtiği halde harekete geçmeği gereksiz görmüş olmalıdır.

B. ALMANYA

Alman işçileri yüzde beş zam alacak

İktisat Bakanı Erhart'ın maden işçileri ile yaptığı anlaşma; Adenauer'in halefi olduktan sonra ilk büyük politik başarısı olarak gösteriliyor. Maden işçilerinin grevini Erhart'ın başarısına bağlamak hiç olmazsa işçilerin kazançlarını prestij bakımından zayıflatmak amacını güdüyor. Fakat, mahalli sendikaların tasvibinden ve tasdikinden geçmediği halde, görüşmeler sonunda elde edilen zam gerçekten hatırı sayılır bir zam olmuştur. Bilindiği gibi Batı Alman maden işinde çalışan beşyüzbin işçi ücretlerine yüzde 8 zam yapılması için greve başvurmuşlar ve kendileri için makûl sayılabilecek yüzde 6 zamma razı olmuşlardır. Bu durumda geleceğin Başbakanı Erhart İşçi Federasyonu başkanı ile uzun müzakerelere girişmiş ve yüzde 5 zamma razı etmiştir. Bu zam mahalli sendikaların da tasvibinden geçerse greve son verilecektir. 1 Nisan başında başlıyacak olan bu yüzde 5 zamdan başka 1964 yılbaşında yüzde 2 bir zam daha yürürlüğe otomatik man girecektir. Bunun yanı sıra ayni tarihte haftalık çalışma süresi 42.5 saatten 41,5 saate indirilecektir. Sendikacılar arasında bir söz vardır «Alman işçisi grev yapmaz» bu söz gerçekten uzun ve uzun yıllar grev yapmıyan Alman işçisine yakışmakta fakat bundan sonra herhalde bu tabir pek isabetli olmayacaktır.

KARAİBLER

Bölünmüş adada komşu kavgası

Karaib denizlerinde ...ular henüz durulmuş gibi idi. Fakat geçen hafta yeni bir fırtına esti. Birden büyüyüp bu bölgeyi tehlikeli bir duruma getirmek istidadı gösteren Haiti — Dominik cumhuriyeti çatışması, haftanın sonuna doğru hızından kaybetti.

Ortaya çıkan tehlikeli durum herhalde kökünden çözülmüş değil. Yani her an ve taraflardan birinin uygun zamanında ortaya çıkabilir.

Küba'nın doğusunda Hispanyola adasını paylaşan iki küçük devletin birbirinden kesin farklarla ayrıldığı noktalar vardır. Haiti tamamen siyahların bulunduğu bir memleket. Dominik ise İspanyol aslından beyazların bulunduğu adanın doğu parçası. Yönetimleri de birbirinden farklı iki devlet. Haiti'de Duvalier isminde siyah derili bir diktatör hüküm sürmekte. Dominik cumhuriyeti ise diktatör Trujillo'nun ölümünden bu yana Juan Bosh tarafından Batı tipinde liberal bir rejimle yönetilmekte

Çatışma Haiti polisinin, kendi topraklarında bulunan Dominik elçiliğini işgal etmesi ile başladı. Haiti polisi diktatör Duvalier'e karşı başarısızlıkla sonuçlanan bir suikast teşebbüsünden sonra Dominik elçiliğine sığınan Haitili muhalifleri zorla aldı. Diplomatik münâsebetlere aykırı olarak yapılan bu müdahale Dominik'in sert protestosu ile karşılandı. Ve her iki devlet müşterek sınırları üzerine asker yığdılar.

Bu çatışmanın gerçek sebepleri dominik diktatörü Trujillo'nun öldürülmesine kadar dayanıyordu. Bu tarihten beri Haiti diktatörü devamlı şekilde dominik hükûmetini Haitideki muhalefeti himaye etmek ve kendisini devirmeğe çalışmakla suçlamıştı. Cumhurbaşkanı Juan Bosh ise Duvalier'i Trujillo'nun ailesi ve akrabalarını barındırmak ve Dominik'teki faşist rejim artıklarını himaye etmekle suçluyordu.

Bu yeni çatışma bu iki küçük devleti olduğu kadar Amerika ve Başkan Kennedy'i de yakından ilgilendirmektedir. Az gelişmiş ülkeler gözünde yeni bir imtihanı demek olacak olan bu çatışmada Başkan, Diktatör Duvalier'e karşı liberal Bosh'u; faşisme karşı demokrasiyi; derebeyliğe karşı burjuvaziyi tutmaktadır. Ve Birleşik Amerika'nın diktatör Duvalier'in devrilmesinden müteessir olmıyacağı açıktır.

Amerika Devletleri Teşkilâtı zaman kaybetmeden işe iki üyesi arasında başgösteren bu çatışmaya el koymuş bulunmaktadır. Beş üye devletten teşekkül eden bir komite meseleyi kıt'a güvenliği bakımından ele almıştır.

Güçte kalan Haiti diktatörünün Castro'ya başvurmasından ve bu şekilde işlerin bozulmasından çekinilmektedir.

Durum sertliğini muhafaza etmekte ve Haiti'de bulunan Amerikalı görevliler adadan çekilmiş bulunmaktadır. Kanada aynı şekilde davranmış

Churchill'in son tavsiyesi

Sir Winston Churchill, İngiltere'nin cömerçe yetiştirdiği büyük devlet adamlarının başlıcalarından biridir. İkinci Dünya Savaşında Fransa, hayret verici bir şekilde çöktüğü, Alman orduları Manş kıyılarına dayandığı zaman Hitler'in azgın sürülerinin karşısına bu dev politikacı dikilmiş, İngiliz milletini ayakta tutmuştu. Önümüzde yapılacak seçimlere girmeyerek Avam Kamarasından da çekileceğini ilân eden Sir Winston Churcill' kurucusu olduğu Primrose Birliği adı taşıyan teşekküle bir mektup göndererek, çok uzun bir zamandan beri muhafaza ettiği sükûtu bozmuş, milli menfaatleri ilgilendiren bir mesele hakkında görüşünü açıklamıştır.

Churchill'in temas ettiği mesele «İngiltere'nin müstakil bir vurucu nükleer kuvvete sahip olması» gerektiği meselesidir. Eski Başbakana göre «İngiltere'nin nükleer güce sahip olması gerekmektedir ve nükleer silâhlardan şimdi vazgeçmek, ebediyen vazgeçmek demektir.»

Yaşlı politikacı «Nükleer silâhların yayılması lehinde olmadığını, ancak İngiltere'nin dahili meselelerde büyük bir sorumluluk taşıması dolayısı ile bu korkunç ve öldürücü silâhların İngiltere'nin elinde, başka ellerden daha emin olacaklarını» belirtmekte ve mektubuna şöyle devam etmektedir:

«Nükleer kalkınmamız olmadan savunmamız ebediyen dostlarımıza bağlı kalacaktır. Batı ittifakındaki dostlarımıza da büyük bir yük vermiş olacağız. Son zamanlara kadar üç parti de Batı ittifakını desteklerken, İngilterenin kendi milli kontrolü altında nükleer bir zırha sahip olması gerektiği düşüncesinde birleşmişlerdi. Bu p... kadan şimdi vaz geçmek, kendimizi bi... tehlikeler yoluna atmak demektir.» ...e

Görülüyor ki Sir Winston Churchi... giltere'nin müstakil nükleer vurucu ...nn'

...Robert

...barajı in

sahip olması bahsinde tıpkı General De Gaulle'ün Fransa için düşündüğü gibi düşünmektedir. Mektuptaki «Nükleer kalkınmamız olmadan, savunmamız ebediyen dostlarımıza bağlı kalacaktır ve Batı ittifakındaki dostlarımıza da büyük bir yük vermiş olacağız» cümlesinin hakikatte taşıdığı mânâ «Amerikan hâkimiyeti altına girmiş olacağız» mânâsıdır ve büyük İngiliz bunu şiddetle reddetmektedir.

Bazı müşahitler Churcill'in bu mektubunu, İngiltere'nin bağımsız vurucu kuvvet kurması fikrini benimsemeyen ve bunun yerine, savunma giderlerinden büyük bir kısmının klâsik kuvvetlere sarfedilmesini isteyen İşçi Partisi'nin tutumuna bir hücum mahiyetinde olarak tefsir etmekte iseler de, bizce Sir Winston Churchill daha ziyade «Müttefiklerin hâkimiyeti»ne karşıdır ve mektubun metni bu düşünceyi teyit etmektedir.

Sir Winston Churchill bu mektubuna son verirken «Nükleer kuvvet kurmak meselesinin memleketin önümüzdeki yıl içinde bir karara bağlanması gereken en büyük mesele olduğunu» belirtiyor. Churchill'in bundan maksadı 18 ay içinde yapılması gereken genel seçimler olsa gerektir. Eski Başbakan bu dâvânın o zamandan önce hallini istiyor. Düşünülebilir ki Sir Winston, Bonn'da dolaşan ve ikili bir Alman — Amerika nükleer anlaşmasından bahseden söylentilerden de ilham «almış ve hatta endişe duymuştur.

İngiliz devlet adamı, altmış yıldan fazla Avam Kamarasında temsil eylediği Woodford seçim bölgesinin muhafazakâr Parti Teşkilâtının Başkanına bir mektup göndermiş ve önümüzdeki seçimlerde adaylığını koymayacağını bildirmişti. Mektupta deniliyordu ki «Geçen yıl geçirdiğim kaza serbest hareketime mani olduğundan ve Avam Kamara

bırak Haiti'de bulunan vatan... kenar mah... ...hliye etmiştir. Dü... sız, yahut toprağı küçülmüş ... rençberlerinin kilerlerine Hırsızın uğradığı pek iddia edilecek gibi değilsede bu bir teselli sanılıyor.

Fakat yaşama güçlerini hertürlü ağır şarta rağmen yitirmiyen uyanık Yozgatlıları çok sevdim doğrusu...

N. A.

UYANAN AFRİKA

Türkkaya ATAÖV

Tam Kurtuluş

Siyasal bağımsızlık savaşını kazanan uluslar içinde ekonomik bağımsızlık savaşında da hamleler yapan ülkeler az değil. Bunlar halkın katıldığı ve denetlediği halktan yana hükûmetlerle büyük reformları gerçekleştiren ya da bu yolda olan ülkelerdir. Cezayir, Gana ve Gine Afrika'da tam kurtuluşun örnekleridir. Yalnız Afrika değil, bütün az gelişmiş ülkeler bu üç memleketten çok şeyler öğrenecek.

CEZAYİR

C...r'de 10.5 milyon insan yaşıyor. Bunun 9.5 milyonu münbit Kuzey sahilinde oturuyor. Fransızlar Cezayir'e 1848'de hâkim olmuşlar. Fransızlara karşı ilk milliyetçi hareketler 1920'lerde Fransa'da çalışan müslüman işçilerin kurduğu Kuzey Afrika Yıldızından çıktı. Bu kuruluş 1936'da Cezayir Halk Partisi adını alarak İslami ilkeler etrafında ve Missali Hac adlı bir dindarın önderliğinde devam etti. İkinci hareket bir Cezayir ulusu ve Cezayir kültürü olmadığını ileri sürerek Fransızlarla kaynaşmayı tavsiye eden Ferhat Abbas'ın önderliğindeydi. Üçüncü hareket *«Bir Cezayir ulusu vardır ve bu ulus ne Fransızdır, ne de olmak ister» diyen Abdülhamid ben Badis'*in önderliği altındaydı.

Milliyetçi gelişmeleri göz önünde tutan Fransa, ancak 30.000 Cezayirliye oy hakkını tanıyan Blum—Violette reformlarını tasarlamaktan ileri geçemiyordu. Tabii, Cezayirliler bundan çok fazlasını istemekteydiler. 1945'de İkinci Cihan Savaşının bitiminde zafer şenlikleri yapılırken ortaya bir kaç Cezayir bayrağının çıkması Fransız polisinin terörüne yol açtı. Fransız makamları 88 Fransızın öldürülmesine 8.000 Cezayirliyi öldürmekle mukâbele ettiler. Milliyetçiler, artık, iyiden iyiye örgütlenme gerektiğine inanıyorlardı. Ferhat Abbas da Fransızlaşma eğilimlerini terketmiş milliyetçilerin safında yer almıştı. Ferhat Abbas'taki bu gelişme önce Avrupalılaşmayı gerekli gören fakat bunu Batı'ya tâbi olmak şeklinde kabul etmeyen tipik bir az gelişmiş ülke aydını örneğidir. Demokratik Hürriyetlerin Zaferi Hareketi adını alan eski Cezayir Halk Partisine bağlı gizli bir teşkilât milliyetçilere para bulmağa çalışıyordu. Bu teşkilât, yaptığı başka şeyler yanında, Oran postahanesini de soymuştu. Bu hareketi idare eden adamın adı Ben Bellayi'dı. İlk büyük ayaklanmayı 1954'de Ulusal Kurtuluş Cephesi düzenlemişti. On—sekiz ay içinde 20.000 kişilik bir halk ordusu kuruldu. Artık, 1956'danberi Cezayir Birleşmiş Milletlerin sürekli konularından biri oluyordu. Cezayir ulusu siyasal bağımsızlık savaşını 19 Mart 1962 Evian anlaşmalarıyla kazandı. Ve 1 Temmuz 1962 günü resmen bağımsızlığına kavuştu.

Cezayir siyasal bağımsızlıkla yetinmeyecek kadar gerçek milliyetçi ve halkçıdır. Sekiz yıl dış sömürücülerle savaşan kahraman Cezayir halkı ve onun halktan yana önderleri toprak, köylü ve endüstrileşmeyle ilgili ol... ...zündeki bütün te... ...ip b... ...n bas

...ı çıkmıştı.

Carlo, demişti. Tabii grev yapacaksınız. Yitirecek neyimiz var sanki? Şimdiye dek hep patrona çalıştın. Biraz da bizim için çalış artık.

Başka bir güçle çıkmıştı

...katılıyordu. Partisine oy veriyordu yüzbinlerce Carlo.

Seçim kazancı

Bu kez de seçimlerde dört temsilci (iki milletvekili, iki senatör) daha kazanmışlardı. İnsanın kendi Partisinin, işçiler arasında seçilmesi ken-

...ve çocuk... ...lu yaşantı, daha ç... ...sız hastane — ilâç, okul ve bunların an... ...di Partileri, İşçi Par... ...yesinde sağlanacağı g...

Çalışanlar doğru yol... ...liyorlar ve az gelişmiş... ...deki kardeşleri de bu... ...eşiğinde. Kimse döndüreme...

maddeler koymuş olmasına rağmen Cezayirlilerin bu oyunlara gelmeyecek kadar milliyetçi, demokratik ve halkçı oldukları kabul edilmelidir.

Bir defa, Cezayirli önderler halktan çıkmadır. Hepsi savaş yıllarında halkçılık ilkeleriyle yetişmiş, halktan çok şeyler öğrenmiş ve halka çok şeyler vaad etmişlerdir. Cezayir'in kurtuluşu halka da *yandığı için modern silâhlarla do-*

Gana Cumhurbaşkanı Nkrumah   Gine Cumhurbaşkanı Sekou Toure
— Gerçek kurtuluşun öncüleri —

nanmış bir halk ordusu hâlâ ayaktadır. Gözü savaş yıllarında açılmış olan halk kendini unutturmayacak kadar uyanıktır. Sonra, ilerici hamleleri köstekleyecek olan çıkarcı zümreler savaş yıllarında Fransız Hükûmeti ve sermayedarlarıyla sömürme—birliği yaptıklarından halkın gözünde itibarını kaybetmiştir. Cezayir, toplumu emeğiyle yaşayan halkın açısından düzenlemeği temel sayan siyasal, ekonomik, toplumsal ve ahlâki bir yolda ilerlemek zorundadır.

GANA:

Gana İkinci Cihan Savaşından sonra bağımsızlığına kavuşan ilk zenci devleti. Eski adı Altın Sahili. Nüfusu 7 milyona yakın. Burayı 1471'de Portekizliler işgâl etmiş. Sonra sırasıyla Fransızlar, Hollandalılar ve 1901'de de İngilizler ele geçirmişler. Altın Sahilinin komşusu Togoland 1919'da Almanlardan alınarak ikiye bölünüp bir kısmı Fransa'ya, bir kısmı da İngiltere'ye

şında olduğu bu parti halk iradesine dayandığını ve halk yığınlarının yanında olduğunu söylüyor ve halka endüstrileşme, parasız eğitim ve sosyal hizmetler vaad ediyordu. Halk kendinden olan siyasi partiyi desteklemekte gecikmedi. CPP 1951 seçimlerini kazanınca sömürgeci düzenin hapse attığı *Nkrumah* başbakanlığa getirildi. Altın Sahili siyasal bağımsızlığına 1957'de, cumhuriyet rejimine de 1960'da kavuştu. Yeni devlet Gana adını almıştı.

Gana Orta Çağlarda Batı Sudan'da büyük bir zenci devletiymiş. Nkrumah, daha 1957'de, yeni Gana Anayasasının kabulünden sonra yaptığı konuşmada Gana'nın rolünü şöyle özetlemişti: «Bağımsızlığımızın başa-

rılı olması için bütün Afrika'daki özgürlük ve ilerici hareketleri desteklemeliyiz. Afrikalılar kendilerini pek âlâ yönetebileceklerini, ilerici ve bağımsız devletler kurabileceklerini ve ulusal varlıklarını koruyabileceklerini göstermelidirler.»

Londra'dayken Harold Laski'nin öğrencisi olan Nkrumah sosyalisttir. CPP kuzeydeki Aşanti kabile başkanlarının değil, halk yığınlarının partisi olarak kalma azmindе. CPP'ye karşı olanlar kabile başkanları, toprak ağaları ve büyük şe*hirlerdeki iş adamları.* Nkrumah ekonomik kalkınmada halk desteğini kaybedeceğine inanıyor. Gana'nın başarılı eğitim programındaki felsefe İngiliz usulü küçük bir aydın zümresi yaratmak değil, halkın bütününü eğitmek. Gana, şimdilik, her iki taraftan da yardım alıyor. Dünya Bankası Volta Nehri projesini Sovyetler de ev inşaatı ve balıkçılık endüstrisini destekliyorlar. Fakat Gana'nın ekonomik tutumu dışa muhtaç olmaktan ve dolayısıyla tam bağımsızlığı tehlikeye düşürmekten kurtulma merkezindedir.

Pan Afrkanizm

Nkrumah «Pan — Afrikanist» görüşü destekleyenlerden biri. George Padmore Pan — Afrikanizmin şöyle bir tanımını yapıyor:

«Pan — Afrikanizm Afrika'da, siyah çoğunlukla eşit haklara ...hip olarak orada yaşamak iste... ...k ve din bakımından azın... ...anların haklarına hürmet etmek şartıyla, Afrikalılar yararına ve Afrikalılar tarafından bir Afrika hükûmeti kurmak amacındadır. Ekonomik ve toplumsal yönden, Pan — Afrikanizm ana üretim ve dağıtım araçlarını devlet denetinde bırakarak Demokratik Sosyalizmin ilkelerini benimser.

Bu amaçla, Gana 1958 Nisanında Accra'da ilk Bağımsız Devletler Konferansını ve aynı yılın Aralık ayında da ilk Bütün Afrika Halkları Konferansını toplamıştır. Bu toplantılara bağımsız ülkeler yanında *hâlâ sömürge olan Afrika topluluk*larının milliyetçi önderleri de katıldı. Bu ikisi milliyetçi Afrikalıların birlikte yaptıkları ilk toplantılardı. Tabii, toplantılar diğer ülkelerin de bağımsızlıklarına kavuşmaları sorununu önemle ele aldı. Bağımsızlık savaşlarında barışçı mı, yoksa şiddet metotları mı kullanılacaktı? Gana bağımsızlığını barışçı yollarla elde ettiği için bu yolu destekliyordu. Fakat örneğin, Cezayir'de böyle bir yol başarıya ulaşır mıydı? İki görüş şu kararda bağdaştırıldı: «Ulusal kurtuluşun demokratik usûllerin bulunduğu memleketlerde barışçı yollarla gerçekleşebileceğine inanıldığından, Konferans bütün barışçı kurtuluş hareketlerini destekler. Boyunduruk altında tutulan ve sömürülen insanlara, kendilerine karşı kullanılan şiddet metodlarına mukabele etme hakkını da aynı şekilde tanır.» Böylece, Afrikalı önderler kurtuluş metodunu seçmeyi doğrudan doğruya sömürgecilere ve beyazlara bıraktılar. 1958'den bu yana Afrika birliğini amaç edinen daha başka toplantılar da oldu. 1961'de Gana, Gine ve Mali «Afrika Devletleri Birliği» adı altında birleşerek bu yolda büyük bir adım attılar. Afrika birliğinin yardımcı kollarından biri de işçi sendikalarıdır. Pan—*Afrikanizmin* beşiği Batı Afrikadır. Burada alınan kararlar Kongo, Angola, Mozambik ve Güney Afrika'nın geleceğini etkiliyecektir.

GİNE

Gine Batı Afrika'da 3 milyona yakın nüfusu olan bir ülke. Toprakları nüfusuna göre fazla. 1911'denberi süregelen Fransız sömürgeciliğinden 1958'de kurtuldu. Bütün Afrika ülkeleri içinde en dinamiği ve her bakımdan en bağımsızı. De Gaulle'ün Fransız Anayasasına «hayır» deyen tek sömürge. Sekou Toure'nin Başkanı olduğu Gine'nin bu tepkisi Afrika siyasetinin dönüm noktalarından biri oldu. De Gaulle önceden hazırlanmış bir Anayasayı Fransız sömürgelerine sunarak *sadece «evet» ya da «hayır»* diye fikirlerini sormuştu. Anayasada Fransız Birliğiyle ilgili maddeler daha önceden sömürgelerle tartışılmamıştı bile. Gine «hayır» diyerek bağımsızlığını ilân ediyordu. Kızgın Fransa bütün personelini bir anda çekerek Gine'yi çökertmek istedi. Oysa, Gine, zâten, her işini kendi halkına dayanarak başarmak istiyordu. Bütün dünya gözlerini Afrika *göklerinde* parlayan yeni bir yıldıza dikti. Sekou Toure denilen bu adam kimdi ve ne yapmak istiyordu?

1922 doğumluydu. Fakir bir ailedendi. Afrikalı tanınmış milliyetçilerden Samori dedesiymiş. 1941'de Posta—Telgraf dairesine memur olarak girmiş. 1945'e kadar Posta—

Cezayir bağımsızlık savaşını yöneten genç ihtilâlciler, bağımsızlık törenlerinde...
— Ortada Başbakan Bin Bella, solunda Genel Kurmay Başkanı Bumedien —

Telgraf İşçileri Sendikasını kurarak bu sendikanın genel sektereti olmuş. Bundan sonra hem sendikacılıkta, hem siyasette rol oynamış. 1956'da Fransız Meclisinde üye, 1957'de Gine Başkan Yardımcısı ve 1958'de bağımsızlıktan sonra Başkan oldu. 1961'de yapılan genel seçimde oyların % 95'iyle yeniden seçildi. 1957'de kurduğu Siyah Afrika İşçileri Sendikası bütün Afrika işçilerini tek bir harekette birleştirme amacını güdüyor. Sekou Toure sayıları küçük bile olsa halk yığınlarını temsil eden işçi sınıfının sayılardan çok büyük bir oranda etkili olduklarını ve onların içinde bütün memleketi yükseltecek bir ilericilik potansiyali bulunduğunu anlamış.

Sekou Touré sendikalara dayandığı kadar, başında olduğu siyasi partiye de güveniyor. Ona göre, gerçek bir demokrasi için hükûmet desteğini aldatılmamış halk yığınlarından almalıdır. Yöneticiler halka gerçek hak ve çıkarlarını anlatacak olurlarsa halk, halkı tanımayan ve çıkarcıların uydurduğu yalanın aksine, bunları anlayacaktır. Sekou Touré halkın eğitilebileceğine inanmıştır. Ortadaki sorunları ve halktan yana çözüm yollarını halka benimsetmek mümkün olduğu gibi kalkınma için tek çıkar yoldur. Sekou Touré hep doğrudan doğruya halka basit bir dille ve uzun uzun konuşmuştur. Anlamıştır ki halk yararına olan bir şeyi başarmak için halkı iknâ etmek şarttır. Halkın kendi temsilcileriyle birlikte halka inen aydınlar bir sorunu gerekirse yüz defa anlatarak halka benimsetmektedirler. Halk yığınlarına inanan bir demokrat olan Sekou Touré'nin partisi halkın gerçek temsilcisidir. Sekou Touré biliyor ki halktan uzaklaşmış ya da halkı aldatmakta olan bir parti bir klüp olmaktan ileri geçemez.

Afrika demokrasisi

Peki, halkı temsil eden bir parti nasıldır? Gine Demokrat Partisi aşağıdan yukarıya demokratik bir şekilde kurulan partidir. Bütün üyeler eşittirler. Her kademede tartışma serbesttir. Partinin amaçları her kademede tartışmayla ortaya çıkar. Bu yol Batı parlâmenter rejimlerinin temelini teşkil eden çoğunluk sistemine değil, Afrika geleneğine daha uygun olan hep birlikte tartışma ve hep birlikte anlaşma ilkesine dayanıyor. Parti örgütünü tâ aşağılara indirerek her Gineliyi alınan kararlarda söz sahibi etmek, tabii, bazı ön tedbirleri gerektirdi. Daha ilk başında, Gine demokratik düzeni engelleyecek düşmanı teşhiste gecikmedi. Kabile başkanları hem yabancı sömürücünün ajanı, hem de geri düzenlerin ateşli savunucusuydular. Kabile başkanlığı 1957'de kaldırıldı. Fakat kabile başkanlığı kaldırılıp yeri boş bırakılamazdı. Halktan yana bir örgütlenme olmazsa gericiler sabotaja kalkabilirlerdi. Aşağıdan yukarıya seçimle gelen demokratik bölge yönetimleri kuruldu. Şimdi, her köyde on kişilik parti kurulları var. Kurul üyelerini bir yıl için köy genel kurulu seçiyor. Bu kurulda biri başkan, dördü erkek, üçü kadın ve ikisi genç. Bunun üstünde bölge kurulları var. Her köy kurulundan gelen üç temsilciden (1 erkek, 1 kadın, 1 genç) bileşik Parti Kongresi yılda iki defa toplanıyor. Bütün önemli konuların tartışıldığı yer burası. Parti ileri gelenleri de gene burada eleştirilip düşürülüyor. Bütün Gineliler, Susu, Fulani ve Malinke gibi etkin farklara bakmadan, adalet ve kalkınma amaçlarında bu partide birleşmiş. Partinin dört amacı var: 1 — Halktan yana, halk hükûmeti, 2 — Cinsler arasında tam eşitlik, 3 — Her türlü sömürgecilikten en kısa zamanda ve tam kurtuluş, 4 — Gine ile Afrika halklarının birleşmesi. Bunlar içinde yalnız dördüncüsü daha ilerde elde edilebilecek.

Tam kurtuluş yolu

Gine devleti halktan yana. İmtiyazsız bir toplum kurma yolunda. Dış ve iç sömürücülük tecrübesinden geçmiş olan Gine; devletin itici, koruyucu ve düzenleyici görevine inanıyor. Belirli bir sınıf yerine halktan yana çalışan devlet Gine'de halkın ekonomik ve manevi kalkınmasında vazgeçilmez bir araç. Devleti belirli çıkarcıların yararına işleten «liberal» düşüncenin devletçilik anlayışı Gine'ye yabancı. Yeni Gine Hükûmeti ağalar düzenini yıkıp halka dayanan parti ve idare mekanizması kurduktan başka bir çok köklü reformlar daha yaptı. Önce, bir kaç yabancı şirketin kârını vergilendirdi. Sonra, ihracat ve ithalâtı devletin deneti altına soktu.

Hükûmet önceleri aylâk ve sefil duran insan gücünü örgütleyerek küçük çapta kalkınma projelerinde kullanmağa başladı Bütün yapılanlar doğrudan doğruya halk yararına olduğu ve yaratılanlardan halk emeği oranında faydalandığından Gine insanı kalkınma hamlesine istek, şevk ve inançla katılmaktadır. Tarımın kooperatifler şeklinde olması da köylere kadar inen demokratik örgütlenme ve anlayışın kaçınılmaz sonucuydu. Demokratik idare siyasi, demokratik bir parti toplumsal ve demokratik bir kooperatifcilik te ekonomik bir reformdu. Bir de halka inen eğitim reformu Gine'yi bir daha dönülemeyecek tam kurtuluş yoluna soktu.

Önce politika

Gine'nin dış politikası da tam eğemenlik yolunda ve Gine halkının ulusal çıkarlarına uygun bir tutumdur. Yarım kurtuluşu yeterli bulmayıp De Gaulle'ün karşısında ayak direyen Gine, Gana ve Mali ile birleştikten sonra ilk güçlüklerini karşılamak üzere Gana'dan 10 milyon sterlinlik kredi aldı. Batı, kişilik sahibi Gine karşısında önce ne yapacağını şaşırmıştı. Gine Doğu blokuyla ticaret anlaşmaları imzalayınca Batı harekete geçmekte geç bile kaldığını anladı. Sekou Touré Washington, Londra ve Bonn'a çağırıldı. 26 Ekim 1959'da Robert Murphy Fransa Kankoure barajı inşasına yardım etmeyecek olursa Amerika'nın Gine'ye karşı sempatik davranacağını söylüyordu. Asvan Barajı tecrübesi boşa gitmemişti. Fakat Sekou Touré Washington'da yardımın sözünü bile etmedi. Zaten Sekou Touré Amerika'yı ziyaret eden devlet başkanlarının hiç birine benzemiyordu. «Biz komünizmin düşmanıyız, onun için bize yardım verin» tavrıyla konuşmuyor. Afrika ülkelerinin bağımsızlığından, Afrikanın kişiliğinden ve Gine'nin asıl kendi tabiat, insan ve makina kaynaklarının en demokratik mantıklı bir şekilde örgütlenmesiyle kalkınmağından söz ediyordu. Bunun yanında bütün yollar devede kulaktı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki konuşmasında da aynı şeyleri söyledi. Afrika'nın ikiblok arasında bir seçim yapmasına hacet yoktu. Asıl o iki blok Afrika'ya karşı güdülebilecek iki siyasetten birini — yani sömürgecilik ve ya da tam bağımsızlık — seçecektir. Üç milyonluk Gine'nin Başkanı Sekou Touré Birleşmiş Milletler'de coşkun bir tezahüratla karşılandı. Böylece statükocu ve yarım kurtuluş taraftarı ulusların temsilcileri de tam kurtuluşun büyüklüğünü anlıyorlardı. Touré yalnız Gine'nin değil, büyük bir fikrin, tam kurtuluşun sembolüydü. Gine tecrübesi kendi sınırlarını aşacak ve muhtemelen ilk önce Mali, Fildişi Sahili ve Kamerunlarını etkileyecektir.

Beşinci yazı: Devler politikası ve Türkiye

Yozgat'ın Folkloru

5 Mayıs gecesi Yozgatta bir müsamere tertiplendi. Halk türkülerinin ve oyunlarının resmigeçidi derinden duygulandırıcı ve düşündürücüydü. Sazların gergin tellerinde, perde perde yükselip alçalan halk türkülerinde, orta Anadolunun melankolisi, hüznü, çaresizlikleri, umudu, yaşamaya hasreti dile getirildi.

Yozgat, ekonomik imkânları yok denecek kadar dar, içine kapalı küçük bir şehir. Her devirde ihmâl edilmiş, âdeta unutulmuş. **Bu şartlar Yozgatı okumaya zorlamış. Birçok Devlet adamları, yazarlar, şairler yetişmiş Yozgat'tan. Son kuşaktan Abbas Sayarın «Mehmedin ölümü adlı» şiirini şairden dinledik. Mehmet, Anadoludaki yüzbinlerden biri. İnce ağrı «verem»e kaptırmış kendini. Yoksulun harcı değil bu hastalığı yenmek. Bir çift cılız öküzün çektiği bir kağnı ağır ağır dağ yolundan istasyona doğru yol alır. Hasta inlemektedir. İnsafsız esen soğuk step rüzgârı hastayı üşütür. Ana melefeyle ve kollarıyla hasta oğlunu sarar. Dağ yolculuğu bitip İstasyon rampasına hastanın döşeği serilmiş ve fakat tren gelmeden delikanlı ölmüştür. Ananın umutsuz çığlığı dönüşte ayni dağ yollarında boğulup gider. Doktorsuzluğu, ilâçsızlığı ve hele Anadolunun yoksulluklarını, öylesine içli, öylesine gerçekçi bir dille işlemiş ki şair...**

Sürmeli, Bozlak, Şakir efendi gibi Yozgat türkülerinden sonra Horonlar, alaylar, zeybekler... Bilhassa Enstitülü ve liseli kız öğrencilerin oynadıkları mahallî oyunlar gecenin mânasını derinleştirdi. Kız çocuklarındaki rahatlık, çekingenlikleri aşarak oynanan oyunlar, insanın yüreğine gelecek için umutlar dolduruyor. Sosyal ekonomik şartların ağırlığını, nesiller üzerine çökegelmiş baskı kâbuslarını kaldırıp atma azmine yorumlanabilecek ritmik atılış ve serpilişler öylesine heyecan vericiydi ki.. Kendi kendime düşündüm ve sonra da uyanık geceyi tertipleyen Sayar Kardeşlerle konuştum: Genç kuşaklar mutlu geleceğin ümit köprüleri, bunlar, uydurmalara sahte fazilet düzenlerine paydos deyip, iyiyi, güzeli, gerçeği aramaya ve bulmaya azimli görünüyorlar Abbas Sayar, kuvvetli bir ekiple İstanbulda ve Ankarada da geceyi tekrarlıyacaklarını söylüyor

6 Mayıs ta Yozgatın görülecek günlerinden. Sabahın erken saatlerinde sepetlere, bohçalara, çıkınlara yiyecekler doldurulup Çamlığa çıkılıyor. Semâverler kaynıyor, ocaklar yanıyor, sofralar kuruluyor. Bazan sofralar birleştirilip büyütülüyor. Yumurtalar, peynirler, yufkalar, birbirine katılıyor sonra pay ediliyor. Dağların misafir kabul eder olması gerçekten sevinilecek şey. Yozgatlıların bir inancı var.. Hızır dolaşırmış kilerleri.. Geceden erzak, yiyecek torbalarının, kazanlarının ağızları açık bırakılırmış. Yozgatın kenar mahallelerinin, topraksız, yahut toprağı küçülmüş rençberlerinin kilerlerine Hızırın uğradığı pek iddia edilecek gibi değilsede bu bir teselli sanılıyor.

Fakat yaşama güçlerini hertürlü ağır şarta rağmen yitirmiyen uyanık Yozgatlıları çok sevdim doğrusu...

N. A.

Sayın Bay Şaşkın ördek

Ben dünyada senin kadar nâzik, senin kadar kibar, senin kadar efendi, senin kadar beyaz, senin kadar kansız, senin kadar cansız, senin kadar beyinsiz bir şaşkın ördek daha görmedim, sayın bay Şaşkınördek

Duruşun sosyalist, yürüyüşün faşist, sayın bay Şaşkın ördek!

Devrimci geçinir, devrimciyi devirirsin, sayın bay Şaşkınördek!

Reform der, restorasyona gidersin, sayın bay Şaşkınördek!

Lüpçüleri besler, hakçıları ezersin, sayın bay Şaşkın ördek!

Bilmem ki, nasıl öveyim seni bay Şaşkınördek?

Atatürkçü geçinirsin, Atatürkçülük devrimciliktir, devrimcilik T. Ceza Kanunu'nun bugün Anayasa Mahkemesinde yargılanan 141 ve 142 maddelerine girer. Sen kendini mahkûm etmezsin de, «Sosyal adalet zorla gerçekleştirilmelidir» diye yazan aydını mahkûm etmeğe çalışırsın, sayın bay Şaşkınördek!

Demokratik Anayasa ile icra-i lûbiyat eyler, antidemokratik yasalarla aydınların paçalarını dişletirsin, sayın bay Şaşkınördek!

Lâiklik dersin, Devlet radyolarında gürül gürül Kuran okutursun, Mevlid okutursun: *bu ülkede başka dinden,* başka mezhepten vatandaş da vardır, demezsin, sayın bay Şaşkınördek!

Vergiden oydan ve askerlikten başka zamanlarda düşünmediğin vatandaşları kürtçülük yapmakla suçlar, mağara devri yaşıyan bölgelere giden öğretmenleri komünistlikle boyarsın, sayın bay Şaşkınördek

Hazinevi soyanları, millî geliri yutanları, millî servetleri eritenleri millî kahraman ilân eder, sosyal adalet diye çırpınanları vatan hainliğiyle suçlarsın, sayın bay Şaşkınördek!

Plân yaptırtır, halkın parasını yabancı uzmanlara yedirir, halkı umutlandırır, *sonra plânı kuşa çevirtir,* halkın gözüne baka baka üçbuçuk zibidiyi milyoner etmeğe çalışırsın, sayın bay Şaşkın ördek!

İlk öğretim zorunludur, der, yoksul halkı candarmayla tedirgin edersin, sonra da okulları paralı yapmağa kalkarsın, sayın bay Şaşkınördek!

«Köylü memleketin efendisidir» der, ama köy enstitülerini açmazsın, köylünün okumasını istemezsin, köylünün insan gibi yaşamasını istemezsin, sayın bay Şaşkın ördek!

Halkçı geçinirsin: Türkiye İşçi Partisi gecekondu halkına okuma - yazma öğretmeğe çalışır, çelme takarsın; üçbuçuk kaptıkaçtıcı banka kurmağa kalkar, bin türlü kolaylığı gösterirsin, sayın bay Şaşkınördek!

Kalkınma edebiyatı yapar, üçbuçuk hırsızı milyoner edersin; millî gelirin yutulmasına ses çıkarmaz, doğumu tanzim numaralarıyla halkı uyutursun, sayın bay Şaşkın ördek!

Anayasa, hakkını koruyabilmesi için emekçiye grev hakkı tanır; sen tutar, sanki bugüne kadar yokmuş gibi, lokavtı işçinin karşısına dikersin, sayın bay Şaşkınördek!.

Körpe kızlar satılır, *kocalar karılarını genelevlere yatırır,* «Bozulmadık kadın yok sen haber ver paradan» türküleri çağrılarak beyaz kadın ticareti yapılır; sen buna sadece «Zabıta olayı» dersin: ama demokratik aile, kadın hakları diyenleri zindanlarda çürütürsün, sayın bay *Şaşkınördek!*

Kaymak tabakanın aptalları Avrupalarda kıç oynatırlar, halkın çoğunluğunun pırlanta gibi çocukları, öz vatanlarında okulsuzluktan kırılırlar: ona demokrasi dersin, buna «Demokrasinin cilveleri» buyurursun sayın bay Şaşkınördek!

Yağma düzenine demokrasi dersin, sosyal adaleti koruyan disiplinli düzene diktatörlük dersin, sayın bay Şaşkınördek!

Tüccar halkın anasını ağlatır; ağa köylünün iliğini emer; *patron işçinin dişini* söker; kılkuyruk faşistler, körpecik beyinleri hırsızlık düzeniyle doldururlar; milyonlar katlanır milyar olur, alacaklar katlanır kan olur, borçlar katlanır zindan olur, namus parayla değişilir, kaçakçılık ekmek yolu olur, madrabazlık okumuşluk olur, milletvekilleri kumar masalarında sabahlarlar, grev yapan işçileri polis çevirir, halkın gözünü açmak isteyenler komünist olur, halkın gözüne kül atmak isteyenler kahraman olur, yoksul halkın sırtına vurulan vergi zengine banka kredisi olur, kota olur, yatırım olur, koltuk olur, bunun adı demokrasi olur da, bu kepazeliklerin kalkmasını istemek suç olur, sayın bay Şaşkınördek!

Yılda beş apartman diken haysiyetli vatandaştır, otuz *yılda bir gecekondu yapan* vatandaş kanun dışı kişi olur, sayın bay Şaşkınördek!

Yolunu bulup Avrupalardan dönmeyen «ilim irfan sahibi» kişi olur, zulümden Avrupa'ya kaçmak isteyenler vatan haini olur, sayın bay Şaşkınördek!

Çıkarı bozulan vurguncunun «Adalet» diye yırtınması demokrasi gereğidir de, halkı çiğnenen emekçinin «Sosyal adalet» diye haykırması komünistlik olur, sayın bay *Şaşkınördek!*

Yılda 300 kere Avrupa'ya gidip 400 kürk getiren hamfendi milliyetçidir de; on yılda bir Avrupa'ya gidip bir kitap getiren aydın, vatan hainidir, sayın bay Şaşkınördek!

İpar'ın takma adla yurddan kaçması tatlı bir serüvendir de, Korkmazgil'in pasaport istemesi «Şüpheli» damgasını taşır, sayın bay Şaşkınördek!

Caddelerin dilenciyle, işsizle, veremliyle dolup taşması demokrasi gereğidir de, caddelerde bir tek dilenci bir tek işsiz, bir tek hastalıklı vatandaş bulunmamasını istemek komünistliktir, sayın bay Şaşkınördek!

İşçinin alınterinden aşırdığı paralarla işçinin namusuna dolanan, milliyetçidir, müslümandır, vatanseverdir de; emeğini korumak için birleşip başkaldıran namuslu kişiler komünisttir, sayın bay Şaşkınördek!

İlkokullarda kapitülâsyon*ların nasıl kaldırıldığı okutu*lurken Kromit'in kromitliği millete yutturulmağa çalışılır, sayın bay Şaşkınördek!

Çok kalkınmış ülkeler, az kalkınmış ülke diye sana yardım ederler; sen millî gelirin *yüzde 32'sini nüfusun yüzde 1,5'una yedirirsin,* buna da kalkınma dersin, sayın bay Şaşkınördek!

Bünyende sosyal adaleti gerçekleştirmeden, dış yardıma çanak tutarsın, halkı dış yardımdan ötürü borçlandırırsın, sonra da bu yardımı üçbuçuk zibidinin cebine aktarırsın ve bunun adına da yardım dersin, sayın bay Şaşkınördek!

Osmanlı düzenini yıkmak*la övünürsün,* kahraman pozları takınırsın, sonra da seni yıkmak isteyenleri vatan haini ilân etmekten utanmazsın, sayın bay Şaşkınördek!

Vergi adaleti dersin; yoksulun, emekçinin kanından kestiğin vergiyi üçbuçuk vurguncunun cebine aktarır, buna da özel sektör dersin, sayın bay Şaşkınördek!

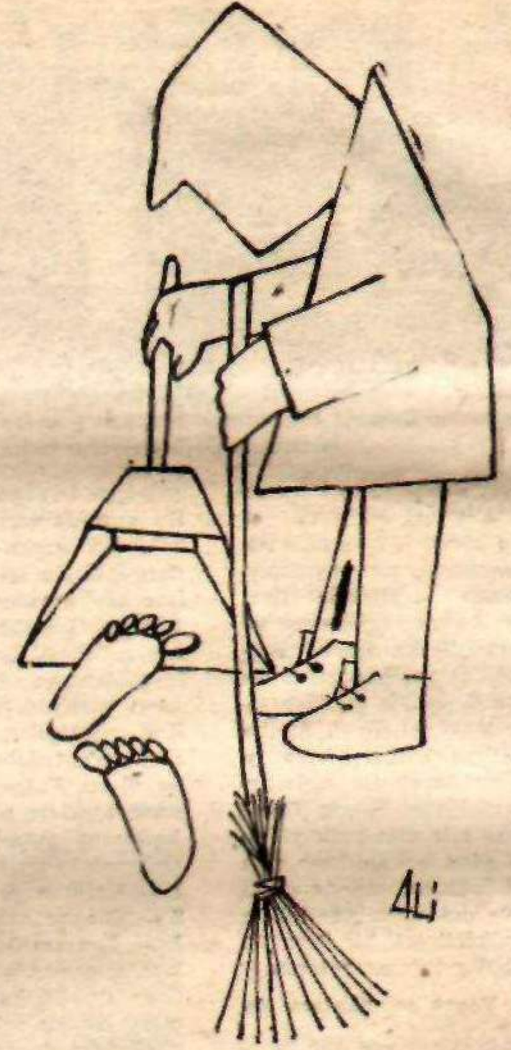
Yatırımları Menderes devrinin açıkgözlerine kaptırır, *sonra da buna sosyal adalet* dersin, sayın bay Şaşkınördek!

27 milyonun insan haklarından yoksun yaşatılmasının adı demokrasi olur da, 3 milyon vurguncunun ürkütülmesi diktacılık olur, sayın bay Şaşkınördek!

Bilmem ki, nasıl öveyim seni bay Şaşkınördek?

İşverenler saltanatı demokrasi olur da, işgörenler düzeni diktatorya olur, sayın bay Şaşkınördek!

Hüseyin KORKMAZGİL

BAK HELEE!

Başbakan demiş ki:

— Muhalefetin İktidarla iyi yolda yürümesinden daima memnun oluruz...

Ona ne şüphe, sayın Başbakan?

Dün de Menderes aynı sözleri söylüyordu:

— Muhalefetin İktidarla iyi yolda yürümesinden daima memnun oluruz..

Aranızda galiba bir 27 Mayıs farkı var

KAMPTAKILER

CHP, dün şöyle diyordu:

— Demokrat Parti, milleti iki kampa bölüyor!

AP. bugün şöyle diyor:

— CHP. milleti kamplara bölüyor!

Eeee, biz bundan başka bir şey mi dedik sanki? Ama biz adını koyduk kampların: Sömürenler, sömürülenler..

Ne hopluyorsunuz beyler? Siz böldünüz, biz adını koyduk.

Hepsi bu!

MAŞALIMSI

Adamın biri yorulmuştu, kıraç toprağa oturdu, çıkınını açtı, zerdali yedi, zerdalinin çekirdeklerini oracığa gömdü

Yağmur yağdı, güneş açtı, zerdali çekirdeği yeşerdi.

Biri geldi:

— *Büyüsün de meyvesini* yiyelim, dedi.

Zerdali fidelerinin yanını yöresini taşlarla çevirdi.

Yağmur yağdı, güneş açtı, zerdali fidesi büyüdü.

Biri geldi:

— Ne güzel de fidanmış, dedi. Aşılıyayım da, iri iri meyveleri olsun

Zerdali fidanlarını aşıladı.

Yağmur yağdı, güneş açtı, zerdali fidanları gelişti, dallandı, çiçeklendi.

Biri geldi:

— Şuraya bir kanape koyayım da, gelen geçen otursun, dedi.

O bir kanape koydu, öteki bir kanape daha koydu, biri bir havuz yaptı, bir başkası toprağı düzledi, taşları ayıkladı.

Yağmur yağdı, güneş açtı, bir de baktılar ki, bomboz kıraç birdenbire park oluvermiş! Sevindiler, sevindiler, sevindiler...

Ve bir sabah uyandılar ki, parkın kapısında koskoca bir tabelâ:

«OSMAN BEYİN PARKI»

Ah, ne olur; bazı evlerde

Kimdi bu Osman bey, neciydi, nerden gelip nere girdi? Bir türlü anlıyamadılar.

Yaaa. O park şimdi Osman beyindir!

BEYANNAME MEVSIMI

Vatandaşın biri dertli dertli soruyordu:

— Beyanname, beyanname, beyanname... Nedir bunun aslı faslı kardeşim?

Öteki, gevrek gevrek güldü:

— Efendim, dedi, koalisyon hükûmetleri, halka birşeyler veremedikleri için utanıyorlarmış da, beyanname dağıttırarak halkın gönlünü almak istiyorlarmış... Her zaman gazyağı, buğday, şeker, lâstik ayakkabı, Sümerbank basması dağıtılmaz ya, bazan da işte böyle beyanname dağıtılır, babacığım... Beyanname mevsimindeyiz...